

چکیده نامه های دانشجو ازدواج

مرکز آموزش عالی ثامن الحجج (ع) مشهد
ارویست ۹۵

- دانشجو و شیوه های همسرگزینی:
- همسان همسری یا ناهمسان همسری،
- ملاحظات و مخاطرات
- دانشجو و خانواده معیار:
- پیامدهای ازدواج: همدلی یا جدایی، تقسیم کار
- در خانواده سنتی با مدرن

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اعضای کمیته علمی همایش

اعضای کمیته‌ی علمی متشکل از اعضای هیات علمی و مدرسان دانشگاه فرهنگیان-خراسان رضوی می باشند که به ترتیب حروف الفبا عبارتند از:

اقتصادی رودی، احمدرضا (دکترای آموزش زبان انگلیسی) امانی زوارم، وحید (دکترای جامعه شناسی سیاسی)
بزمی، مهناز (دکترای جامعه شناسی) تقی پورسپه‌ل آبادی، حبیب‌ا... (دکترای برنامه ریزی درسی)
حیدری چروده، مجید (دکترای جامعه شناسی) دانای سیج، مجید (دکترای جامعه شناسی)
رحمانی، شایان (دکترای جامعه شناسی) رفعت برزشی، مجتبی (دکترای جامعه شناسی)
رحیمی، عزیز الله (کارشناسی ارشد جامعه شناسی) روحانی، سعید (کارشناسی ارشد مردم شناسی)
سعیدی، علی (دکترای روان شناسی تربیتی) سلیمی نژاد، مهدی (کارشناسی ارشد پژوهش اجتماعی)
عطاریان، نادره (دکترای مردم شناسی) کاظمی، صدیقه (دکترای علوم تربیتی- برنامه ریزی درسی)
لعل سجادی، سید محمود (کارشناسی ارشد پژوهش اجتماعی) مجتبی، سید حسین (دکترای تاریخ و تمدن اسلامی)
مجیدی، رویا (کارشناسی ارشد جامعه شناسی) میرشجاعیان، سید عباس (دکترای علوم تربیتی- برنامه ریزی درسی)
نودهی، فرامرز (دکترای جامعه شناسی) همت آبادی، حمید (کارشناسی ارشد پژوهش اجتماعی)

اعضای دبیرخانه کمیته اجرایی همایش

کریمی، ابوالقاسم (دبیر همایش)
غفاریان، احمد (مسئول کمیته اجرایی)
مقدسی، پیر علی (حسابدار)
پوران باقر، مهدی (مسئول فرهنگی)
احمدی، محمد (مسئول رسانه و خبر)
حداد، حسین (مسئول فناوری و اطلاعات)
کنعانی، سید حیدر - دانشفر، محمد رضا (ناظر دانشجویی)
خیابانی، یوسفعلی (نظارت و ارزیابی)
عنایتی، منیره سادات - صباغ، تکتم - رجبیان، سمیرا (مسئول پذیرش)
مجرد، زهرا - باقرزاده، هادی (روابط عمومی)
گنابادی، حسین - لالویی، رامین (مسئول پشتیبانی)
صفر نژاد، علیرضا (دبیر اجرایی)

فهرست

- 9..... مقاله برتر همایش
- 10..... تحلیل تغییرات ارزشی و رفتاری جوانان در خصوص شیوه‌های همسرگزینی و ازدواج.....
- 40..... فضای مجازی، خانواده، ملاحظات و مخاطرات.....
- 41..... تأثیر رسانه‌های اجتماعی بر تشکیلی و انحطاط نظام خانواده.....
- 42..... تأثیر فضای مجازی بر تشکیلی خانواده.....
- 44..... بررسی نقش فضای سایر بر تحکیم بطن خانواده.....
- 46..... آسیب شبکه‌های اجتماعی بر خانواده.....
- 48..... نگاهی نو به تأثیر فضای مجازی بر انتخاب همسر و تشکیلی خانواده در بین جوانان.....
- 49..... بررسی تأثیر فرهنگ پذیری مجازی بر تشکیلی خانواده (فرصت‌ها و تهدیدها).....
- 51..... بررسی میزان تأثیر فضای مجازی بر سن ازدواج دانشجویین دختر.....
- 53..... همسرگزینی از گذشته تا به امروز.....
- 54..... رابطه بین الگوهای ارتباطی خانواده و انتظارات جوانان از ازدواج در دانشجویین پسر.....
- 56..... همسان همسری مولفه‌ای تأثیرگذار در ازدواج مطلوب.....
- 58..... ازدواج کردن، امری اخلاقی بی‌غی اخلاقی.....
- 60..... بررسی و تحلیلی رابطه عشق و عقل در ازدواج.....
- 62..... بررسی معیارهای انتخاب همسر در اسلام از دیدگاه قرآن و روایت.....
- 63..... معیار همسرگزینی بر اساس منابع دینی، حقوقی و جامعه‌انسانی (عرف).....
- 64..... بررسی مروری نقش فرهنگ و سنت ایرانی - اسلامی در انتخاب همسر.....
- 66..... آسیب شناسی تأثیر تهاجم فرهنگی با رویکرد ازدواج آسان.....
- 67..... عشق بی‌عقل در ازدواج.....
- 69..... بررسی مقایسه ملاک‌های ازدواج بین مجردان و متأهلان تحصیل کرده مشهد.....

- 70.....همسان همسری قاعده‌ای چهاری در همسر گزینی
- 71.....عشق و عقل در ازدواج، پیروزی بی شکست
- 72.....همسر معجز: دین، قانون، عرف
- 74.....ازدواج دانشجویی؛ فرصت‌ها و محدودیت‌ها
- 75.....ازدواج دانشجویی در دانشگاه فرهنگیان؛ فرصت‌ها و تهدیدها
- 76.....بررسی تطبیقی معجزه‌های ازدواج از دیدگاه دانشجو معلمان دختر و پسر
- 78.....اولویت بندی چالش‌های ازدواج دانشجویی با کاربرد روش تحلیل سلسله مراتبی
- 79.....فرصت طلایی ازدواج دانشجویی برای شکوفایی استعدادها
- 81.....طراحی سازمان یافته نظام همسرپایی و تصمیم‌گیری در امر ازدواج دانشجو معلمان
- 83.....شناسایی و اولویت بندی ریزهای دانشجو معلمان پردیس‌های شهید بهشتی و ثامن الحجج(ع)
- 85.....آسپ شناسی عوامل افزایش سن ازدواج
- 86.....تحکیم خانواده: الزامات و پیامدها
- 87.....بررسی شاخص دوام زندگی در کلان شهرهای ایران با تأکید بر مهارت‌های زندگی
- 89.....آسپ‌های ازدواج در عصر امروز از منظر قرآن و روایت
- 90.....بررسی تاثیر خودشناسی اسلامی بر رضایتمندی زناشویی
- 91.....اهمیت ازدواج و تأثیر آن بر کاهش انحرافات اجتماعی

سخن رئیس همایش

ما بنی بناء فی الاسلام احب الی الله من التزویج (نزد خداوند هیچ بنایی محبوب تر از خانه ای نیست که از طریق ازدواج آباد گردد). با سلام و درود به ارواح پاک طویه شهدا، امام شهدا و رهبر معظم انقلاب و با تبریک ایام فرخنده شعبانیه دانشگاه فرهنگیان استان خراسان رضوی افتخار دارد در همایش علمی - فرهنگی استانی، میزبان دانشجویانی باشد که در آینده ای بسیار نزدیک به عنوان معلم، محوریت آموزش فرزندان این مرز و بوم را در اجتماع عهده دار باشند. اولین اجتماع تشکیل خانواده خواهد بود. از این رو تشکیل خانواده با مساله ازدواج نیاز به یک بینش عمیق دارد که برگزاری این همایش تاحدودی راهکارهای علمی و عملی را با حضور پژو هسگران و صاحب نظران پیش روی دانشجویان جوان می گذارد. اسلام نیز انتخاب همسر را به عهده هریک از پسر و دختر گذاشته تا با واقع بینی، مآل اندیشی، تفکر و مشورت با والدین و افراد خبره و مطمئن، همسر خود را انتخاب کنند. جوانی که هنوز فراز و نشیب های زندگی و سختی ها مشکلات فراروی آن را به طور کامل تجربه نکرده، نباید خود را بی نیاز از مشورت خانواده و بزرگ ترها بداند. در همایش «دانشجو، ازدواج؛ فرصت‌ها و تهدیدها» نیز استادان متخصص و صاحب نظر با مشارکت در انتخاب مقالات برتر و بررسی نکات اساسی به ترویج این سنت حسنه و انتخاب صحیح جوانان کمک می نمایند به همین مناسبت از همه استادان، دانشجویان، فرهنگیان و کارکنان شرکت کننده در این همایش تشکر می‌کنم و از مساعی و تلاش ریاست محترم مرکز آموزش عالی ثامن الحجج علیه السلام، دبیر محترم همایش، کمیته علمی، هیات داوران، کمیته اجرایی، کمیته پشتیبانی و همه عزیزانی که در برگزاری بهتر این همایش نقشی ایفا نموده‌اند قدردانی می‌نمایم.

سیدحسین مجتبیوی

رئیس همایش و مدیر امور پردیس‌های دانشگاه فرهنگیان استان خراسان رضوی

سخن دبیر اجرایی همایش

بسمه تعالی

«خانواده کانون تربیت، انسان سازی و مامنی برای رسیدن به تکامل انسانی است».

ضمن گرامی داشت سال اقتصاد مقاومتی، اقدام و عمل

باتوجه به اهمیت خانواده، معضلات ومشکلات جوانان وفعالیت فضا های مجازی درسرنوشت جوانان به ویژه دانشجویان وبالاخص نومعلمان که خود محور انسان سازی هستند، لازم دانستیم همایشی مرتبط با مقوله‌ی ازدواج، بررسی علمی مشکلات، استفاده بهینه از فرصت های به دست آمده وهمچنین راهکار های ترویج این فریضه ی دینی با حضور اساتید فن، گامی در سطح استان برداشته شود. به حول قوه ی الهی وهمکاری های بی شائبه استانداری خراسان رضوی- مسئولین ادارات استان- شهرداری مشهد-دانشگاه های شهر مشهد واستان قدس رضوی همایش مقاله‌نویسی با عنوان«دانشجو، ازدواج، فرصت ها و تهدید ها» درتاریخ 1395/2/28قوت گرفت.این همایش که طرح آن ازاولیل اسفند ماه 1394آغاز شد، به صورت ثبت نام درسایت دانشگاه فرهنگیان مرکز ثامن الحجج علیه السلام بارگذاری گردید. دراین راستا به علت بروز بودن موضوع همایش، 72 مقاله از داخل و خارج استان دریافت گردید که خوشبختانه با استقبال قابل توجهی مواجه شد. در پایان ضمن تشکراز کلیه مسئولین محترم ادارات استان، دانشجویان و عوامل اجرایی برگزاری همایش برای کلیه جوانان آینده ای آرام در سایه ی عنایت الهی از خداوند متعال خواستارم. «و السلام علیکم ورحمه الله و برکاته»

ابوالقاسم کریمی

دبیرهمایش ورئیس مرکز آموزش عالی ثامن الحجج(ع)

سخن دبیران علمی همایش

به نام او

این همایش به میزبانی مرکز آموزش عالی ثامن‌الحجج (ع) مشهد در محل تالار امام علی (ع) پردیس شهید هاشمی نژاد دانشگاه فرهنگیان مشهد برگزار شد . در بهمن ماه 94، کمیته‌ی علمی همایش رسماً تشکیل شد . در فرایند اعلام فراخوان تا برگزاری همایش در 28 اردیبهشت‌ماه 95، همکاری صمیمانه‌ای بین کمیته علمی با اعضای کمیته اجرایی و دبیرخانه همایش - که اکثریت آن دانشجویی بود- شکل گرفت. تعداد 72 چکیده تفصیلی به دبیرخانه همایش ارسال گردید که پس از داوری های چندگانه گروه داوری - متشکل از بیست عضو هیئت علمی و مدرس دانشگاه فرهنگیان - 33 اثر موردپذیرش قرار گرفت . از این تعداد در مرحله پایانی داوری، تعداد 4 مقاله موردپذیرش نهایی قرار گرفته و جهت ارائه حضوری برگزیده شد.

در روز برگزاری، ارائه مقالات توسط دانشجویان در سه پنل شکل گرفت. این پنل‌ها عبارت بودند از : پنل «همسرگزینی از گذشته تا به امروز » توسط آقایان طالبیان، میرزایی و کمال‌الدین حسینی؛ پنل «فضای مجازی، خانواده : فرصت‌ها و تهدیدها » توسط معاونت اجتماعی و فناوری اطلاعات ناجا، آقایان مدبر و حیدری چروده « و «تقسیم‌کار در خانواده معیار» توسط آقایان صدیق اورعی و بهزادیان مقدم و خانم عزیزاده . در حاشیه‌ی همایش، نمایشگاهی از دستاوردهای پژوهشی معاونت محترم اجتماعی ناجا و پلیس فتای استان خراسان رضوی برگزار شد. بر خود لازم می‌دانیم از تمامی سازمان‌ها و دانشجویان محترم که در برگزاری این همایش ما را یاری کردند تشکر کرده و امیدواریم تلاش ها به تشکیل و استحکام خانواده‌های این سرزمین کمک کند.

فرامرز نوده‌ی - مجید دانایی

مقاله برتر همایش

تحلیل تغییرات ارزشی و رفتاری جوانان در خصوص شیوه‌های همسرگزینی

و ازدواج و عوامل جامعه‌شناختی موثر بر آن

عبدالخالق پیرزهی^۱ - فاطمه رضامنش

چکیده

ایران، جامعه‌ای در حال تحول است و طی سال‌های اخیر دستخوش دگرگونی‌ها و تغییرات شایان توجهی در حوزه‌های مختلف در سطوح خرد و کلان شده است. تغییر در آداب و رسوم همسرگزینی و ازدواج از جمله حیطه‌های مورد توجه است. لذا مسئله اصلی نوشتار حاضر شناسایی ارزش‌ها، نگرش‌ها و کنش‌های نسل جوان در شیوه‌های همسرگزینی و روابط پیش از ازدواج و واکاوی میزان همسویی آنها با نسل پیشین است. روش تحقیق اسنادی است.

مطالعه حاضر نشان‌دهنده تغییرات عمده در مواردی چون سن ازدواج، معیارهای ازدواج و انتخاب همسر، ارزش‌های ازدواج، روابط دو جنس پیش از ازدواج و ... است و موید تفاوت‌های بین نسلی و درون نسلی در مورد ارزشهای همسرگزینی است. جوانان به طور مشهودی تمایل دارند همسرشان را خودشان انتخاب کنند. تحول همسرگزینی از شیوه همسرگزینی بر پایه تبعیت از نظر خانواده به همسرگزینی بر پایه عشق آزاد حرکت کرده است و آشنایی دختر و پسر با یکدیگر در محل کار، تحصیل و یا حتی از طریق فضای مجازی اینترنت صورت می‌گیرد. همچنین مدرن شدن باعث بالا رفتن سن ازدواج شده است آن در حالی است که بین نگرش در مورد سن ازدواج در بین دو نسل تفاوت معناداری وجود دارد به طوری که مادران نگرش منفی در مورد مجرد دارند که این امر بیانگر تعهد آنان نسبت به ازدواج است. روند افزایش روابط پیش از ازدواج، با تغییر آرام ارزش‌ها، ابتدا تغییر در ساختار خانواده و

¹ Kh.pirzahi@gmail.com

کارکردهای آن را در پی دارد و سپس، با تغییر گفتمان غالب، تغییرات اجتماعی گسترده تر را منجر شده است. شواهد حاکی از آن است که تغییر در ارزش‌ها و نگرش‌ها در ایران، برای مثبت قلمدادکردن رابطه‌ها و معاشرت‌های دختر و پسر، تا پیش از ازدواج است؛ به طوری که ارزش‌هایی همچون معاشرت زن و مرد تغییر کرده و ازدواج‌های برخاسته از این گونه معاشرت‌ها افزایش یافته است. معیارهای همسرگزینی متأثر از باورهای غیرمنطقی و ابهام در الگوها و کمال‌گرایی است. حرکت ارزش‌های خانواده از ارزش‌های سنتی مبتنی بر پایداری و حفظ خانواده به سوی ارزش‌های جدید و از بین رفتن قبح طلاق و رواج جدایی سوق یافته است. از سوی دیگر تحولات همسرگزینی در جوانان طبقات بالا در مقایسه با گروه‌های دیگر نمود بیشتری داشته است. همچنین با تحول معیارهای همسرگزینی نظام خویشاوندی نیز تحول یافته است.

عواملی چون افزایش اختیار در برابر اجبار، ورود عناصر نوسازی (آموزش مدرن، رسانه‌های جمعی، رفت و آمد به شهر) و رفاه، الگوبرداری از فرهنگ‌های غیرمحلی، افزایش تحصیلات، افزایش آگاهی، پایبندی مذهبی، تغییر در شکل خانواده و مقوله هسته‌ای و... را از جمله عوامل تاثیرگذار بر تغییر نگرش‌ها و ارزشهای مرتبط با ازدواج دانسته اند.

واژگان کلیدی: تغییرات اجتماعی، ارزش، کنش، همسرگزینی، ازدواج

بیان مساله

دگرگونی‌های ارزشی خانواده‌ها و نسل‌ها، یکی از عناصر کلیدی نظام فرهنگی جامعه به شمار می‌رود که شناخت آنها، نقش بسزایی در شناسایی تحولات فرهنگی دارد.

مطالعه تحول و تغییر ارزشی، روشی برای شناخت تحولات اجتماعی عمده است. می‌توان اذعان داشت که بر اساس تحولات ارزشی، جریان تحولات آینده در جامعه چگونه است. به نظر می‌رسد ریشه بسیاری از مسایل اجتماعی و ناهنجاری‌های رفتاری چه در سطوح فردی و چه در رفتار گروه‌ها، جریان‌ها و اقشار اجتماعی، ناشی از حالت عدم تعادل و سیالیت و طیف‌گونگی نظام ارزشی است (حاضری، 1380). دگرگونی فرهنگی از طریق جایگزینی نسل‌ها صورت می‌گیرد. مطالعه شکاف‌های ارزشی به ما در فهم مکانیسم‌های این تغییر و تحولات کمک می‌نماید. (اینگلهارت، 1373: 73). با توجه به اینکه تغییر و تحول امری گریزناپذیر است، شناسایی مکانیسم‌های این تحول در نظام ارزشی نسل والدین و فرزندان مخصوصاً در سطح خرد و میانه می‌تواند امکان دستکاری در نقشه سازماندهی ساختار آینده ایران را فراهم آورد و از وقوع بی‌هویتی یا اغتشاش هویتی و یا چند هویتی در بین نسل‌ها بکاهد و فرصت لازم را جهت تغییر و تبدیل روند‌های تغییر ارزشی نادرست را برای سیاست‌گذاران حوزه فرهنگی فراهم آورد.

جامعه زمانی می‌تواند ادعای سلامت کند که از خانواده‌هایی سالم برخوردار باشد. خانواده و جامعه سالم نیز از پیوندهای آگاهانه و ارتباطات سالم و بالنده زوجین شکل می‌گیرد. چنانچه پایه‌های خانواده از استحکام لازم برخوردار نباشد، تبعات منفی آن نه تنها برای خانواده بلکه برای کل جامعه خواهد بود.

نقطه شروع تشکیل خانواده، ازدواج است و بنا به تایید بسیاری از صاحب نظران برای داشتن یک ازدواج موفق، انتخاب همسر، امری مهم و اساسی تلقی می‌شود و افراد می‌کوشند تا با انتخابی درست به خانواده‌ای مطلوب و پایدار دست یابند. همسرگزینی از سویی به شدت تحت تاثیر جامعه بوده و از سوی دیگر تاثیرگذار بر جامعه است. این امر که ازدواج و امور مربوط بر آن بر زندگی خانواده‌ها و بالطبع بر

ساخت اجتماعی اثرگذار است، باعث شده است که زوجیت همواره در همه جامعه‌ها و در همه زمان‌ها قابل طرح و بررسی می‌باشد.

با توجه به گسترش روز افزون ارزش‌های مدرنیته و تغییر سیستم نگرشی و ارزشی افراد، به نظر می‌رسد در آینده شاهد تغییرات زیادی را در باب شیوه همسرگزینی باشیم. کشور ما در دوران کنونی، همچون سایر کشورهای در مرحله گذار از سنت به مدرنیته، تا حدود زیادی تغییرات اجتماعی ذکر شده در باب ازدواج و همسرگزینی را تجربه می‌نماید. از یک سو، تغییرات فرهنگی که در نتیجه گسترش روزافزون رسانه‌های جمعی ایجاد شده در تمام ابعاد زندگی اجتماعی رخنه کرده و موجب شده است تا مردان و زنان نگرش نوینی از پیوند زناشویی و ازدواج داشته باشند و آن را نه فقط به عنوان یک رابطه جنسی و تولید فرزند بلکه به عنوان وجود آورنده یک زندگی کمال گرا، توأم با عشق و همدلی بدانند. از سوی دیگر، دنیای جدید موجب بالا رفتن سطح آگاهی‌های اجتماعی، سواد عمومی و تحصیلات شده و به موازات آن سطح توقعات و انتظارات مردان و زنان به مراتب بیشتر از گذشته گردیده است و دگرگونی‌هایی در نقش‌های اجتماعی زنان در جامعه و گرایش آنها به تحصیلات بالاتر و احراز صلاحیت‌هایی همانند مردان در به دست گرفتن مشاغل خارج از منزل ایجاد شده است که همه این‌ها موجب گردیده تا همسرگزینی از شکل سنتی خارج شده و با مسائل دیگری که در نوع خود در کشور ما تازگی دارد، مواجه شود (امینی، 1378).

روش تحقیق

نوشتار حاضر با هدف مرور مجموعه‌ای از مباحث نظری و تحقیقات علمی در حوزه مسائل خانواده و ازدواج با رویکردی توصیفی-تحلیلی و به شیوه اسنادی انجام شده است. این مطالعه نظام مند شامل مطالعه کتب و تحقیقاتی است که به موضوع

ازدواج و همسرگزینی پرداخته اند. در این زمینه پایگاه های علمی- پژوهشی چون پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی^۱، بانک اطلاعات نشریات کشور، مجلات ایرانی^۲ و پورتال جامع علوم انسانی^۳ مورد استفاده قرار گرفته است.

نوشتار حاضر موید این مطلب است که پژوهش های انجام شده در دهه های اخیر حاکی از آن است که عمده تحقیقات و مطالعات انجام شده در حوزه ازدواج مربوط به بازه سال های 1380 تا 1394 است که در سه حوزه جامعه شناختی- جمعیت‌شناختی، اقتصادی و روان شناختی جای دارد که اکثر تحقیقات نیز جنبه اجتماعی- جمعیت‌شناختی داشته و پس از آن تحقیقات روان شناختی و اقتصادی قرار دارند. چنین پراکنشی را می‌توان این گونه تفسیر کرد که برای محققان وجه و پیامدهای اجتماعی ازدواج مهمتر از وجوه فردی و روان شناختی و حتی وجوه اقتصادی آن جلوه کرده است. چنین ترجیحی ممکن است نشانی از تاثیر فرهنگ و ارزش‌ها بر دیدگاه پژوهشگران در زمینه ازدواج و طلاق داشته باشد. هر چند در سالهای اخیر توجه به وجوه فردی و روان شناختی امر ازدواج و طلاق نیز در بین محققان افزایش یافته است. دسته‌بندی متدولوژی تحقیقات انجام شده نشان می‌دهد اکثر تحقیقات رویکرد توصیفی و تبیینی داشته است. مقیاس جامعه‌های آماری مورد بررسی در تحقیقات مرور شده را می‌توان در قالب سه دسته طبقه بندی کرد: کشوری و ملی، جامعه شهری و اجتماعات کوچک. بر اساس محاسبات انجام شده، جامعه آماری اکثر تحقیقات در مقیاس اجتماعات کوچک مانند زنان و مردان، دانشجویان و... بوده است. پس از آن اکثر تحقیقات در مقیاس شهری بوده و تنها یک مورد در سطح ملی انجام گرفته است.

¹ www.sid.ir

² www.magiran.com

³ www.ensani.ir

مباحث نظری

همسرگزینی و ازدواج از گذشته تا امروز در ایران

ازدواج، تنها پاسخ به سائقه‌های طبیعی نیست، بلکه پدیده‌ای به تمام معنی اجتماعی محسوب می‌شود لذا زناشویی رویدادی پایدار است. بنابراین افراد از بین می‌روند حال آنکه ساختهای اجتماعی که به کار سازمان‌دهی زندگی زناشویی آنان مشغولند بر جای می‌مانند و بدین سان این دستاوردهای بشری با انتقال به نسل‌های پسین و غنی‌تر شدن در طی تاریخ، نسل‌های متوالی را به هم پیوند می‌دهند (ساروخانی، 1385). لذا به اختصار به بیان وضع پیشین پویش‌های همسرگزینی می‌پردازیم.

زمان‌های دور شکلی از خانواده در جامعه ما وجود داشته که جامعه‌شناسان آنرا به اصطلاح کلی "خانواده گسترده" توصیف کرده‌اند. خانواده‌ای بر اساس شرایع اسلامی و سنت‌های ایرانی، خانواده‌ای که مذهب و سنت و شیوه تولید اقتصادی جوامع کشاورزی مبانی آن را تشکیل می‌داد. این خانواده بر اساس "پدر تباری" و "پدر مکانی" و اولویت جنس مذکر استوار بود و سازمان مرتبی داشت که زیر نظر پدر اداره می‌شد. خانواده واحد تولید و مصرف بود و این امر نه تنها در روستاها بلکه در شهرها نیز که مراکز مهم صنایع دستی بودند به چشم می‌خورد. سرای خانوادگی سنت‌های متعددی را در خود جای داده و پاسدار سنت‌ها بود. روابط افراد بر سلسله مراتبی مبتنی بود که همه آن را قبول داشتند (پنهام، 1356: 28). سایر کارکردهای خانواده ایرانی عبارت بودند از: کارکردهای زاد و ولدی، تربیتی، دینی، تفریحی، حمایت از کودکان، زنان و سالخوردگان، تعیین جایگاه و موقعیت اجتماعی افراد، تأمین نیازهای عاطفی و شخصی فرد و بالاخره همسرگزینی برای فرزندان بعنوان یک تکلیف دینی (فرید، 1372: 48).

به طور کلی می‌توان گفت که تحول خانواده در دوران جدید با صنعتی شدن اروپای غربی آغاز شد و بر اساس حقوق اجتماعی تازه که نتیجه انقلاب های فکری قرون جدید بود شکل جدیدی از خانواده پدید آمد . دلایل اصلی تحول خانواده عبارت بودند از تغییر خصوصیات شکل تولید و بهره برداری، تحریک نیروی کار، افزایش فعالیت‌های بخش صنایع و خدمات، بالا رفتن سطح مصرف و استفاده از کالاها و خدمات مصرفی تازه. این دگرگونی موجب شده که مسئولیت های جمعی و عمومی جانشین مسئولیت های خانوادگی شوند و فرد خود را متعلق به جامعه بداند و خانواده نقش حمایتی خود را از دست بدهد . این تقسیم جدید نقش ها باعث تغییراتی در شخصیت افراد شد و شکل خانواده جدید را دگرگون کرد (بهنام، 1356:40). مطالعه در تاریخ تحول خانواده و انواع و اشکال آن در جوامع معاصر جهان، نشان می‌دهد که خانواده از نظر کارکرد، ساخت، روابط اعضا، شیوهی معیشت و اقتدار، انواع مختلفی به خود دیده و به اشکال متنوعی درآمده است (تقوی، 1381 : 58).

خانواده ایرانی در دهه‌های اخیر دگرگونی‌های نسبتاً چشمگیری را از لحاظ ساخت، کارکرد و ارزشهای فرهنگی تجربه کرده است . دلایل اصلی این تحولات در ایران عبارت بودند از آغاز نوسازی و لوازم و پیامدهای آن از جمله تغییر ساخت اقتصادی و رواج شهر نشینی، اشاعه فرهنگی غرب، مهاجرت روستائیان به شهر، پدید آمدن امکان رشد طبقات متوسط در شهرهای ایران از طریق رشد آموزش عمومی و تخصصی جهت تصدی مشاغل صنعتی و خدماتی . این تحولات موجب شد تا جامعه ایرانی سادگی قدیم خود را از دست بدهند و گروه های گوناگونی از لحاظ ساخت و کارکرد پیدا شوند و روابط میان این گروه‌ها نیز پیچیدگی بسیار پیدا کند.

از نظر اشکال ازدواج نیز خانواده ایرانی در نیم قرن اخیر شاهد سیری از چند زنی به یک زنی بوده است. به عبارت دیگر خانواده ایرانی فعلاً در حالت انتقال از نظام پدر

سالاری به سیستم خانواده مدرن است، این دگرگونی در میان شهرنشینان رایج تر از روستائیان است. تهاجم و نفوذ تمدن غرب و تحول اقتصاد کشاورزی به صنعتی به خانواده شهری شکل جدیدی داده است. در مجموع می‌توان گفت ازدواج در ایران بر اثر تحولات ژرفی که در اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی این جامعه صورت گرفته مرحله انتقالی را طی می‌کند و مشخصات قبلی آن دستخوش دگرگونی شده است.

اساسی‌ترین دگرگونی‌هایی را که در طی چند دهه اخیر در ساخت و روابط خانوادگی در اغلب خانواده‌های ایرانی روی داده است در زمینه‌هایی چون سن ازدواج، معیارهای ازدواج و انتخاب همسر، ارزش‌های ازدواج، روابط دو جنس پیش از ازدواج و ... خلاصه کرد.

1. سن ازدواج:

سن قانونی ازدواج در ایران 13 سال برای دختران و 15 سال برای پسران است. آمار و ارقام بیانگر این که ازدواج زنان و مردان در ایران در گستره سنی 12-35 سال برای زنان و 15-40 سال برای مردان در نوسان است (کاظمی پور، 1383). شواهد حاکی از آن است که طی نیم قرن اخیر در ایران، الگوی سنی ازدواج، به ویژه در زنان، تغییرات قابل ملاحظه‌ای داشته است، به گونه‌ای که میانگین سن زنان در اولین ازدواج از 18/4 سال در سال 1345 به 23/4 سال در سال 1390 و برای مردان در همین دوره از 25 سال به 26/7 سال رسیده است. به عبارتی طی کمتر از نیم قرن اخیر، میانگین سن ازدواج مردان، 1/7 سال افزایش یافته، در حالی که این میانگین برای زنان، 5 سال افزایش داشته است. به بیانی دیگر این افزایش برای زنان، در حدود 3 برابر مردان بوده است.

نکته‌ی قابل توجه این که در هر دو منطقه‌ی شهری و روستایی در دهه‌های نخست، به ویژه در سال 1345، فاصله‌ی سنی ازدواج زنان و مردان زیاد بوده است. با گذر زمان، به تدریج میانگین سن مردان و زنان در اولین ازدواج به هم نزدیک شده و حدود 20 سال بعد، یعنی از سال 1365 به بعد، از شدت همگرایی آن کاسته شده است. از آن زمان به بعد تا سال 1390، فاصله‌ی میانگین سن مردان و زنان در اولین ازدواج، تقریباً به طور یکنواخت تغییر کرده است. به طوری که افزایش سن ازدواج زنان و روند کندتر افزایش سن ازدواج مردان، منجر به کاهش اختلاف سنی زوجین در هنگام اولین ازدواج شده است. شاید از دلایل عمده‌ی این کاهش، افزایش سطح تحصیلات زنان و گرایش آن‌ها به اشتغال در خارج از منزل و نیز ارتقای پایگاه اجتماعی- اقتصادی آنان باشد. شاخص‌های ازدواج، از تأخیر ازدواج زنان و مردان در سالهای 1375، 1385 و 1390 و در میان نسل‌های موالید 1355-1346 و 1365-1356 حکایت دارد (فتحی، 1393).

بررسی انجام شده در سال 1387 در نقاط شهری ایران در زمینه‌ی نگرش مردم در مورد معیارهای ازدواج و خانواده‌گویی این واقعیت است که پسر و دختر از نظر سن ازدواج دو جایگاه متفاوت دارند. در حالی که ازدواج کمتر از 20 سال برای مردان تقریباً توصیه نمی‌شود، برای زنان امری طبیعی است. ازدواج بعد از 26 سالگی برای دختران تقریباً بدون طرفدار است و حال آنکه برای پسران یک هنجار پذیرفته است و از سوی دیگر زنان بر ازدواج پسران بعد از 26 سالگی تأکید بیشتری دارند (محسنی، 1387: 347).

بین نگرش در مورد سن ازدواج در بین دو نسل تفاوت معناداری وجود دارد به طوری که مادران نگرش منفی در مورد تجرد دارند که این امر بیانگر تعهد آنان نسبت به ازدواج است (مقدس جعفری، 1385؛ کنعانی، 1385؛ کاظمی پور، 1383؛ مهاجرانی، 1389؛ ضرابی، 1390؛ امانی، 1380؛ توده فلاح، 1389؛ حبیب پور

گتابی، 1390؛ قاسمی اردهابی، 1386؛ کوششی، 1385؛ مجدالدین، 1386؛ الفتی، 1384؛ کاظمی، 1388).

2. معیارهای ازدواج و انتخاب همسر

معیارهای همسرگزینی متأثر از باورهای غیرمنطقی و ابهام در الگوها و کمال گرایی شده است و به همسان همسری به لحاظ فرهنگی، مذهبی، اجتماعی کمتر توجه می‌شود (یزدجردی، 1385). این در حالی است که پسران بیشتر از دختران به معیارهای ظاهری در انتخاب همسر توجه دارند و دختران در مقایسه با پسران بیشتر بر معیار مذهبی در انتخاب همسر تأکید می‌کنند هر چند معیارهایی چون وفاداری، مسئولیت پذیری، رضایت والدین، شناخت قبل از ازدواج و ... نیز از نظر دو گروه مهم قلمداد می‌شود (الفتی، 1384؛ حسینی و همکاران، 1385؛ حیدری و همکاران، 1387؛ نیک پرور و همکاران، 1390؛ کاظمی، 1387؛ محسنی، 1379) و جوانان معتقدند که موقعیت ایده آل برای ازدواج پسران، بعد از اشتغال به کار و دارا بودن شرایط مالی مناسب پیش می‌آید (صادقی، 1380).

3. گزینش همسر

در ایران، نقش والدین بیش از جوامع صنعتی در امر گزینش همسر به چشم می‌خورد، به طوری که هنوز می‌توان گفت خانواده یکی از وظایف یا کارکردهای خود را گزینش همسر برای فرزند یا فرزندان خود می‌داند. در فرایند ازدواج در ایران، روشهای گزینش همسر نیز ویژه‌اند اهم این روشها خواستگاری است که هنوز به صورت بالنده و تعدیل یافته در ایران معاصر به چشم می‌خورد. که در این بین صحبت و معاشرت قبل و حین خواستگاری رسمی، رفت و آمد خانوادگی و تحقیق کردن مرسوم است. مراجعه به مشاوره نیز گزینه دیگری است که برای شناخت و

گزینش همسر مطرح می‌شود. دوستی روش دیگری است که در بین جوانان مطرح است این در حالی است که ارزش‌های خانواده شیوه دوستی را مناسب نمی‌داند

در ایران، همسریابی و گزینش همسر آرام آرام از یکدیگر منفک می‌شوند. به طوری که جوانان به مرور در جریان مرحله اول (همسریابی) فعال‌تر می‌شوند اما به هنگام اتخاذ تصمیم نهایی که مستلزم ارزیابی و داوری است، کار والدین و بزرگترها آغاز می‌شود. حتی در صورت کاهش نقش والدین در گزینش همسر در افراتی‌ترین صورت آن، تاثیر والدین به صورتی غیرمستقیم در ازدواج جوانان پابرجاست (ساروخانی، 1385). جوانان به طور مشهودی تمایل دارند همسرشان را خودشان انتخاب کنند. همچنین تحول همسرگزینی از شیوه همسرگزینی بر پایه تبعیت از نظر خانواده به همسرگزینی بر پایه عشق آزاد حرکت کرده است و آشنایی دختر و پسر با یکدیگر در محل کار، تحصیل و یا حتی از طریق فضای مجازی اینترنت صورت می‌گیرد.

روابط پیش از ازدواج

تحقیقات نشان می‌دهد که روند افزایش روابط پیش از ازدواج، با تغییر آرام ارزش‌ها، ابتدا تغییر در ساختار خانواده و کارکردهای آن را در پی دارد و سپس، با تغییر گفتمان غالب، حتی می‌تواند به تغییرات اجتماعی گسترده‌تر منجر شود. شواهد در لایه‌های پنهان روابط شهری الگوهای متفاوتی از روابط پیش از ازدواج را نشان می‌دهند؛ الگوهایی که هر یک شاخصه‌هایی مخصوص به خود و پیروانی مجزا دارد و با متغیرهای متفاوتی مشخص می‌شود. این الگوهای نوین رفتاری در سه نوع روابط غیرعاشقانه، عاشقانه و ضد عاشقانه قابل بررسی است

روابط غیر عاشقانه

مشخصه روابط غیر عاشقانه نداشتن تعلق عاطفی و تعهد جنسی میان طرفین رابطه است. در این دسته، پرداخت پول یا کالا از طرف مرد در قبال "خدمات ارائه شده" توسط زن امری کاملاً ضروری برای ایجاد و تداوم رابطه است. نمونه‌ای از روابط غیرعاشقانه "روابط آزاد" است

1. روابط آزاد (الگوهای روسپی گری)

روابط آزاد بارزترین نمود روابط غیر عاشقانه است. این روابط تداوم الگوهای روسپی گری است. روابط آزاد در سوژه‌هایی یافت می‌شود که به رابطه جنسی در قبال پرداخت یا دریافت پول اقدام می‌کنند. این روابط پدیده جدیدی نیست و از جمله انحرافات اجتماعی است که قدمتی به درازای تاریخ دارد. خرید و فروش بدن از ویژگی‌های این نوع از روابط است. کالایی شدن روابط جنسی، در این دسته، عرضه و تقاضا را در سطحی متفاوت از سایر دسته‌ها بازنمایی می‌کند. سوژه‌های این دسته اعتقاد چندانی به جنبه‌های دینی و محدودیت‌های آن در برقراری رابطه‌هایشان ندارند.

روابط عاشقانه، پیدایش عشق رمانتیک پیش از ازدواج

روابط عاشقانه خود به دو دسته خرد دیگر تفکیک می‌شود روابط دوست دختر-دوست پسر و روابط هم‌خانگی

2. روابط دوست دختر دوست پسر؛

هسته اصلی این رویکرد پیوند صمیمیت و تمایل جنسی با شریک خویش است. این دسته از سوژه‌ها نیز، مانند روابط آزاد، اعتقاد چندانی به جنبه‌های دینی و

محدودیت‌های آن در برقراری رابطه‌هایشان ندارند؛ در عین حال، به خلاف آن دسته، با هر دختر یا زنی رابطه برقرار نمی‌کنند. آن‌ها بیش‌تر به دنبال دخترانی هم‌سن و سال خود و با روحیات مشابه‌اند تا بتوانند با آن‌ها، علاوه بر رابطه جنسی، رابطه عاطفی نیز برقرار کنند؛ امری که در روابط غیرعاشقانه نبود. در این دسته از سوژه‌ها، نیازهای عاطفی، هم سطح نیازهای جنسی، اهمیتی بسیار دارد. وجه مشترک این سوژه‌ها جست‌وجوی عشق رمانتیک پیش از ازدواج است.

در این دسته، معمولاً رابطه جنسی پس از آشنایی نسبتاً طولانی برقرار می‌شود. به علت حضور عنصر عشق و تمایلات عاطفی در این رابطه‌های بیرون‌مانند پارک و سینما، در این الگو یافت می‌شود؛ در این دسته از روابط، بین افراد، به جای پول، هدیه رد و بدل می‌شود این هدایا دو طرفه است و جنبه اقتصادی و درآمدی برای زنان ندارد بلکه بیشتر برای تحکیم رابطه و به منزله بیان مادی ابراز محبت بین طرفین تلقی می‌شود

3. روابط هم‌خانگی؛

روابط عاشقانه در الگوهای پیشرفته، خود، به روابط هم‌خانگی منجر می‌شود. این الگوی جدید همه ویژگی‌های دسته قبل (دوست دختر دوست پسر) را دارد با این تفاوت که این افراد با یک دیگر زندگی زیر یک سقف را نیز تجربه می‌کنند و زندگی اقتصادی مشترکی دارند. روابط هم‌خانگی رقیب جدی نهاد ازدواج است و خود را در قامت ازدواج غیر رسمی باز می‌نمایاند. الگویی از رابطه که بسیاری از تعهدات و شرایط ازدواج را دارد اما از قوانین، سنت‌ها و محدودیت‌های آن‌ها گریزان است. احساس استقلال و رهایی از بند سنت‌های جامعه از مهمترین علل شکل‌گیری این روابط از سوی سوژه‌ها عنوان شده است. احساسی که در بسیاری از موارد به بهای شکنندگی شدید این روابط تمام می‌شود.

روابط ضد عاشقانه

هدف روابط ضد عاشقانه تعهد کم تر، تنوع بیش تر و رسیدن به منافع خاص در رابطه‌هایی است که صورتی نسبتاً عاشقانه دارند اما در واقع عاشقانه نیستند ویژگی روابط ضد عاشقانه ظاهری عاشقانه اما محتوایی آمیخته با فریب دارند. روابط مبتنی بر فریب از اشکال رایج آن است

4. روابط مبتنی بر فریب؛

در این نوع رابطه عشق ابزاری برای شهوت است؛ وسیله‌ای برای تنوع بیش تر در رابطه‌های جنسی که طعم عاطفه دارند: عاطفه‌ای که از جنس فریب است. دوام این رابطه‌های به ظاهر عاشقانه به دروغ‌هایی بستگی دارد که طرفین با موفقیت به یکدیگر می‌گویند. در این روابط نیز عنصر پول نه به صورت مستقیم که بیش تر در نقش هدیه و تبادل این هدایا، در رابطه‌های سوژه حضور دارد. مشخصه بارز بیشتر این سوژه‌ها رابطه‌های اجتماعی بسیار با جنس مخالف است.

5. روابط مبتنی بر عشق سیال

عشق سیال، در واقع، عشق نیست که رابطه‌ای دوستانه است. در الگوی جدید، عشق ضعیف و رقیق می‌شود اما هم چنان در قالب‌هایی دیگر به حیات خود ادامه می‌دهد. انسانها با این شیوه تفکر، عشق نمی‌ورزد که مهر می‌ورزد و طر فدار دوستی است و نه صمیمتهای شدید. بخشی از وجود را می‌دهد و نه کل آن را. او می‌کوشد تعداد بیش تری را به میزان کم تری دوست بدارد؛ چرا که این عمل را نوعی بیمه می‌داند؛ بیمه‌ای در مقابله با آفت‌های عشق رمانتیک پیش از ازدواج در دوران معاصر.

بر این اساس، این شش دسته الگو در سه گونه گفتمان متفاوت تفکیک می‌شوند:

- گفت‌مان پیشامدرن (دسته های اول و دوم)
- گفت‌مان مدرن (دسته های سوم، چهارم و پنجم)
- گفت‌مان پسامدرن (دسته ششم).

این سه نوع گفت‌مان سه گونه رویکرد فکری و رفتاری متفاوت‌اند که، در کنار هم، درون جامعه ایرانی حضور دارند. میزان امکانات در دسترس و جامعه‌پذیری متکثر سوژه‌های گوناگونی را در جامعه بازتولید کرده است؛ سوژه‌هایی که نیاز مشترک را به گونه‌های متفاوتی پاسخ می‌گویند. ویژگی گفت‌مان پیشامدرن تاریخی بودن آن است؛ الگوهایی از رابطه که در گذشته در جامعه حضور داشتند و تا امروز به حیات خود ادامه داده و صرفاً اطفای نیاز جنسی برای مردان و کسب درآمد برای زنان را هدف خویش قرار داده‌اند. اما گفت‌مان مدرن و گفت‌مان پسامدرن اهدافی فراتر از الگوهای پیشین در سر دارند. این دو گفت‌مان محصول تغییرات اجتماعی و اقتصادی چند دهه اخیر در جهان و سال‌های اخیر در ایران‌اند. آنها روابط پیش از ازدواج را از ارضای صرف نیاز جنسی به ارضای یک سلسله‌ای از نیازها (نیازهای جنسی، عاطفی و ...) ارتقا داده و ابعاد گوناگونی یافته‌اند.

در گفت‌مان پسامدرن، تعلق دوستانه جای تعهد عاشقانه را گرفته و تعدد شرکای جنسی با احساس تعلق عاطفی ترکیب شده است؛ الگویی از رابطه که سابقه چندانی حتی در کشورهای غربی نیز ندارد با این حال، در ایران برای خویش جای پای یافته و پیروانی پیدا کرده است (ازادارمکی، 1390).

نمودار 1. سنخ‌شناسی الگوهای روابط جنسی پیش از ازدواج در ایران

پژوهش‌ها نشان داده‌اند که صمیمت و دوستی میان زنان و مردان، از حیث نوع، سبک، هدف و میزان شیوع متفاوت هستند؛ پسران تمایل بیشتری به این روابط نشان داده و میانگین موافقت آن‌ها با دوستی دختر و پسر بیش‌تر از دختران است. این در حالی است که گرایش بیش از نیمی از دختران دانشجو به دوستی‌های قبل از ازدواج میانه بوده است؛ نگرش والدین، منفی‌تر از خودشان است. در مجموع، زنان درمقایسه با مردان، نگرش منفی‌تری به این گونه معاشرت‌ها دارند (خلج‌آبادی فراهانی و همکاران، 1389؛ موحد، 1385؛ قاسمی، 1383؛ موحد، 1385).

— فرزندآوری

از نقطه نظر تاریخی در جامعه ایران، تشکیل خانواده ارتباط تنگاتنگی با تجدیدنسل و فرزندآوری داشته و غالباً یکی از انگیزه‌های اصلی و اولیه ازدواج، تداوم نسل و داشتن فرزند به شمار می‌رفت. باروری بالا تعیین‌کننده منزلت اجتماعی و خانوادگی زن و ناباروری یک توجیه کافی برای طلاق یا ازدواج مجدد مرد دانسته می‌شد. از این‌رو، انتظارات رایج اجتماعی از زوجین و به‌ویژه زنان، این بود که در فاصله کوتاهی پس از شروع زندگی زناشویی (و معمولاً در اولین سال ازدواج) اولین فرزند خود را به دنیا آورند. (چاووشی و حسینی،). در گذشته خانواده‌ها پرجمعیت بودند چرا که افزایش تعداد افراد خانواده موجب فزونی فعالیت‌های اقتصادی و رفاه اجتماعی می‌شد. لذا تدارک خانواده بزرگ و پر اولاد به لحاظ اقتصادی اهمیت خاصی داشت.

در خانواده جدید و نوگرا، گرایش به محدود کردن تعداد فرزندان بیشتر است. مطالعه روندهای اخیر نرخ رشد جمعیت در سرشماری‌های دو دهه اخیر به ویژه سرشماری 1390 کاهش سریع باروری کل در ایران را نشان می‌دهد که منجر به تغییرات بنیادی در ساختار سنی جمعیت نیز شده است (محمودی و مشفق، 1388).

بخشی از آن تحت سیاست‌های کنترل جمعیتی و بخشی از آن تحت تاثیر ساختار فرهنگی حاکم است. تحقیقات نشان می‌دهد بین ایده‌ها و نگرش‌های دختران با مادران در مورد تولد اولین فرزند، مطلوبیت فرزندآوری تفاوت معناداری دیده می‌شود و دختران از اید‌ها و نگرش‌های مدرن‌تری نسبت به مادران برخوردارند (حسین زاده و همکاران، 1389؛ طاهریان فرد، 1383؛ احمدنیا، 1383؛ صادقی، 1384). به طوری که فرزندآوری پس از شروع زندگی مشترک مورد مذاکره زوجین قرار می‌گیرد. اطرافیان معمولاً تلاش می‌کنند در تصمیمات زوجین مداخله کند، لکن این تلاش‌ها کم‌اثر است. دغدغه‌های فرزندمحور (به ویژه تربیتی) و والد محور (اقتصادی، رفاهی و محدودیت زایی) موجب کم‌فرزند و تاخیر در فرزندآوری شده است. از سوی دیگر پاره‌ای زمینه‌های ذهنی از جمله وجه ارزشی یافتن کم‌فرزند موجب ترغیب زوج‌ها به کم‌فرزند شده است. از مهمترین معایب فرزندآوری در میان زنان محدودیت تعاملات و محدودیت پیگیری رشد شخصی می‌باشد (رضوی زاده و همکاران، 1394).

در نهایت تحقیقات اشاره به این واقعیت دارد که عدم توازن در برقراری این پیوند اجتماعی (ازدواج) می‌تواند باعث صدمه به سرمایه انسانی و اقتصادی جامعه شود (نیک پرور و همکاران، 1390؛ ندوشن، 1388).

همچنین تحقیقات بیانگر نتایج ذیل نیز هستند:

از سوی دیگر تحولات همسرگزینی در جوانان طبقات بالا در مقایسه با گروه‌های دیگر نمود بیشتری داشته است. دختران متعلق به پایگاه اجتماعی-اقتصادی بالاتر پابندی کمتری به ارزشهای زنانه دارند، در حالی که پابندی دختران متعلق به پایگاه اجتماعی-اقتصادی پایین‌تر به ارزشهای زنانه بیشتر است (قاراخانی، 1386).

جنس نیز با نگرش به نقشهای جنسیتی رابطه دارد و بین دوگروه مردان و زنان در زمینه نگرش به نقشهای جنسیتی تفاوت دیده می شود، به طوری که مردان در مقایسه با زنان نقشهای سنتی را بیشتر می پذیرند(قارا خانی، 1386؛ ضرابی، 1390).

تبیین تغییرات ارزشی و رفتاری جوانان در خصوص شیوه های همسرگزینی و ازدواج

بر اساس نظریه مبادله بررسی سود و هزینه در روابط مختلف اهمیت دارد. به طور کلی هر فرد در برابر آنچه که هزینه می کند انتظار دریافت پاداش معادل با آن هزینه را از جانب طرف مقابل دارد. یا اینکه فرد سعی می کند در رابطه ای وارد شود که برای وی بیشترین سود و کمترین هزینه را داشته باشد(توسلی، 1370). در ارتباط این رویکرد با مسأله همسرگزینی می توان این گونه تحلیل کرد اگر در رابطه زناشویی پاداش ها بیشتر و هزینه ها کمتر باشد رضایت مندی در زندگی زناشویی ایجاد می شود و زندگی زناشویی پایدارتر خواهد بود.

بر اساس نظریه کنش متقابل انسان ها در فرآیند کنش متقابل جامعه پذیر می شوند و تقریباً تمامی عناصری که برای زندگی کردن در اجتماع نیاز دارند، در اجتماع، جامعه و در رابطه با خانواده و سایر افراد جامعه کسب می کند. یکی از عناصر مهم و اصلی هر جامعه ازدواج می باشد که تعریف کلی و مشترک آن در ذهن بیشتر افراد جامعه رسیدن دو نفر به یکدیگر تحت شرایط قانونی، در قالب ازدواج و زندگی مشترک می باشد. همسرگزینی و زندگی زناشویی دارای ارزش ها و هنجارهایی است که برای دستیابی به آن باید این ارزش ها و هنجارها را در قالب جامعه و فرد مورد انتخاب به عنوان همسر و در ارتباط با وی در نظر داشت. این ارزش ها و هنجارها خود به خود به وجود نمی آید، بلکه در قالب ارتباطات اجتماعی و کنش متقابل با افراد

جامعه و در قالب اجتماع به وجود می‌آید. بر این اساس افرادی که در جریان روابط اجتماعی، کنش متقابل بیشتری دارند به دلیل اینکه دارای معانی و نمادهای مشترک بیشتری هستند معمولاً در ازدواج و زندگی زناشویی از رضایت‌مندی بیشتری برخوردار هستند (توسلی، 1371). بنابراین بر اساس این نظریه، افرادی از جنس مخالف، که دارای معانی و نمادهای مشترک بیشتری هستند، احتمال بیشتری دارد که یکدیگر را به عنوان همسر گزینش کنند، بنابراین می‌توان همسرگزینی را در ارتباط با این رهیافت این گونه تحلیل کرد: زنان و مردانی که در روابط اجتماعی مختلف در جایگاه و نقش‌هایی هستند که امکان کنش متقابل بیشتری دارند، این روابط، منجر به شناخت و به دنبال آن کشف معانی و نمادهای مشترک بیشتری بین طرفین می‌شود و احتمال گزینش افراد از سوی یکدیگر نیز بالا می‌رود. در زمینه شکل همسرگزینی به صورت جدید، کنش متقابل بیشتر بین دو فرد در صورتی که به انتخاب ختم شود، در ساختار زندگی زناشویی خود به عنوان یک زوج به دلیل شناخت و روابط پیش از ازدواج می‌توانند ارتباط بهتری با یکدیگر داشته باشند و فهم آنها در خصوص احساس‌ها و عواطف شان به رضایت‌مندی زناشویی بیشتری منجر شود.

امیل دورکیم (1858-1916) در کتاب تقسیم کار اجتماعی ضمن اشاره به انتقال انسجام از مکانیکی به ارگانیکی، آثار آن را به صورت بروز بی‌هنجاری، اختلال و نابسامانی در روابط، قواعد و ارزشهای اجتماعی بررسی می‌کند. به عقیده وی با گذر به جامعه ارگانیکی وجدان جمعی ضعیف می‌شود، فردیت افراد رشد می‌یابد و اختلال و نابسامانی در قواعد و ارزشها شایع می‌گردد. به عقیده دورکیم خانواده تحولات عمده‌ای را پشت سر گذاشته است. وی می‌گوید: خانواده گروه طبیعی نیست که به وسیله والدین بنا شده باشد، بلکه نهادی است اجتماعی که عوامل اجتماعی آن را به وجود آورده‌اند. زیرا قاعده دورکیم به این است که هر عمل اجتماعی را به وسیله یک عامل اجتماعی دیگر تبیین می‌کند. از طرف دیگر خانواده

زن و شوهری که بر مبنای ازدواج است انتهای تحولی است که در جریان آن خانواده پدید می‌آید، به طوری که ارتباط مستقیم فرد با اجتماع وسعت بیشتری می‌گیرد. این تحول از اولین شکل خانواده که یک گروه سیاسی خانوادگی است آغاز می‌شود و پس از گذشت از مراحل کلانی در خانواده پدر سری رم قدیم در خانواده پدری ژرمنی، به خانواده زن و شوهر امروز منتهی می‌شود. خانواده هسته‌ای کوچکترین واحد خانوادگی است هم اسلاف از آن جدا شده اند، هم اخلاف در آن به غایت اندک است (آزاد ارمکی، 1386: 120).

یکی از اصلی‌ترین نظریاتی که جامعه‌شناسان در تحلیل مسائل خانوادگی به آن توجه داشته‌اند، نظریه کارکرد گرایی سا ختاری است. این نظریه توجه ما را به چگونگی شکل‌گیری رفتارهای فردی به وسیله ساختارها، متمرکز می‌کند. اگرچه افراد امکان انتخاب برای عمل دارند، ولی انتخابها از طریق ساختارها شکل داده می‌شود.

پارسنز در مورد فرآیند هسته‌ای شدن خانواده به اهمیت شغل پرداخته و بر اساس متغیرهای الگویی خویش اهمیت آن را ناشی از ماهیت نظام تقسیم کار در جوامع صنعتی جدید می‌داند. به نظر وی از اثرات پیچیدگی نظام این است که از شغل یک رکن اصلی پایگاه اجتماعی می‌سازد. از طرف دیگر پایگاه شغلی یک فرد عموماً حاصل یک فرآیند طولانی سرمایه‌گذاری و آموزش می‌باشد. در مسیر تطوّر جوامع صنعتی زمانی فرا می‌رسد که خانواده عموماً دیگر از لحاظ پایگاه شغلی منشأ هیچ کمکی برای فرد نمی‌باشد (بودن، 1373: 111).

بدین ترتیب شغل در سن ازدواج موثر است. جوانان غالباً زمانی ازدواج می‌کنند که یقین داشته باشند از عهده تأمین معاش خانواده طبق آداب و رسوم طبقه اجتماعی خود بخواهند آمد و چون افراد نمی‌توانند در سنین معینی مثلاً بیست تا بیست و پنج سالگی درآمد کافی داشته باشند لذا نوع شغل اهمیت پیدا می‌کند و بعنوان

مانع اساسی فراروی ازدواج جوانان قرار می‌گیرد. در جامعه کنونی ما نیز نظام مشاغل جدید در برابر مشاغل سنتی آن طور طراحی شده که عموماً از کانال نظام آموزشی می‌گذرد که خود سالهای طولانی وقت در نهادهای مربوطه را می‌طلبد که این امر فی‌نفسه باعث بالا رفتن سن ازدواج افراد می‌شود (مجدالدین، 1386:142).

بنابراین در این تئوری اقتصاد و خانواده بعنوان دو نهاد اجتماعی مرتبط و پیوسته در نظام اجتماعی هستند و رابطه زن و شوهر در ازدواج به طور خیلی متفاوت به موقعیت اقتصادی آنها بستگی دارد. بعنوان مثال فردی که بیکار است در مقایسه با فردی که مشغول به کار است در موقعیت متفاوتی در موقع ازدواج قرار دارد. براساس این تئوری ازدواج وتشکیل خانواده حاصل تعامل تمامی خرده نظام های جامعه با یکدیگر است چنانچه برای ازدواج می‌بایست شغل (درآمد) و مسکن مناسب مهیا گردد که لازمه آنها، تحصیل (آموزش) و کسب تخصص است.

ویلیام گود بر اساس این تئوری دگرگونی های بوجود آمده در خانواده را نتیجه اجتناب ناپذیر دگرگونیهای ساختاری (جامعه) و دگرگونیهای ایدئولوژیکی می‌داند. به عقیده وی زمانی که دگرگونی های ساختاری در سطح کلان (دگرگونیهای مانند صنعتی شدن، شهرنشینی و ...) و دگرگونیهای ایدئولوژیکی نیز در سطح کلان رخ می‌دهد سازمانهای سطوح خرد (خانواده) نیز اجباراً باید خود را با این دگرگونیهای سطح کلان انطباق دهند (اعزازی، 1380:17).

طبق تئوری همگرایی، مدرنیزاسیون در سطح فردی و اجتماعی با تاثیر گذاری بر زمان ازدواج صورت می‌گیرد. از بین مهم ترین شاخص های مدرنیزاسیون می‌توان به گسترش فرصت های تحصیلی، تغییرات وسیع در نیروی کار و فعالیت های شغلی، اشتغال زنان و شهرنشینی اشاره کرد. افرادی که در مناطق شهری زندگی

می‌کنند، به دلیل شیوه‌های زندگی متفاوت و نیز کنترل اجتماعی ضعیف‌تر نسبت به مناطق روستایی ازدواجشان با تاخیر صورت می‌گیرد (محمودیان، 1383: 43)

تئوری‌گزینش معقولانه‌تر بیشتر به ازدواج از دیدگاه فایده‌گرایانه می‌نگرد. متفکرانی که بر اساس تئوری‌گزینش معقولانه به تبیین عمل جمعی می‌پردازند بر این باورند که مردم به رفتارهایی تمایل دارند که نفع آنها در آن رفتار بیشتر تامین می‌شود. این تئوری معتقد است این افراد آگاه و هدفمند در هر شرایطی به دنبال بیشینه‌کردن سود خود هستند (لیتل، 1373: 69). در زمینه ازدواج با بهره‌گیری از تئوری‌گزینش معقولانه می‌توان اذعان داشت که افراد زمانی اقدام به ازدواج خواهند کرد که سودی در آن نهفته باشد یعنی بتوانند از طریق ازدواج پایگاه و منزلت اجتماعی خود را حفظ و یا ترقی دهند و زمانی که چنین موقعیتی پیش نیاید پدیده‌ای به نام تاخیر در سن ازدواج در جامعه پدیدار می‌شود. امروزه جوانان تمایل بیشتری به ادامه تحصیل در رده‌های بالاتری دارند. علت آن هم ممکن است که در دوره‌های تحصیلی بالاتر، ارزش فرصت‌های از دست رفته برای جوانان بیشتر خواهد شد. بنابر این جوانان برای تثبیت موقعیت خویش، ادامه تحصیلات را بر ازدواج ترجیح خواهند داد.

آنتونی‌گیدنز در تئوری‌نوگرایی خود معتقد است یکی از مهمترین آفت‌های اجتماعی که هر جامعه‌ای را با مشکل جدی مواجه می‌سازد فقدان اعتماد میان اعضای جامعه یا به اصطلاح بی‌اعتمادی است. گسترش بی‌اعتمادی و دورویی در روابط اجتماعی و گسترش انواع انحرافات اخلاقی در سطح جامعه به نهاد خانواده و مناسبات انسانی نیز تسری یافته و اساساً کیفیت ارتباط با دیگران را دچار شک و تزلزل کرده است (گیدنز، 1388: 144)

افزایش اعتیاد، فریبکاری و کلاه برداری و تجربیات تلخ دیگران در این موارد که هر روزه در صفحه حوادث روزنامه‌ها منتشر می‌شودر کنار توسعه کمی شهرنشینی و افزایش جمعیت که آدم‌ها را با هم بیگانه کرده است، موجب بی‌اعتمادی و حداقل دیراعتمادی افراد به یکدیگر می‌شود که نقطه عطف و حساس این مسأله در ازدواج و وصلت با دیگری خود را نشان می‌دهد. چه بسیار شکست‌های عاطفی و زناشویی که به واسطه اعتماد کاذب و خوش بینانه به دیگری رخ می‌دهد که تنها گوشه‌ای از آن از طریق رسانه‌ها منتشر می‌شود. بدیهی است هر قدر اعتماد میان افراد جامعه بیشتر باشد، ریسک ازدواج بالاتر می‌رود و افراد، محتاط‌تر از پیش اقدام به این کار می‌کنند.

تئوری تورم رکودی بعنوان یک نحله فکری در جامعه شناسی معتقد است که در دوره‌های رواج و رونق اقتصادی مردم بیشتر ازدواج می‌کنند و در دوره‌های بحران و رکود اقتصادی ازدواج‌ها به تاخیر می‌افتند و یا اصلاً منفی می‌شوند.

جوامعی که در حال گذار بوده‌اند یا در ابتدای توسعه صنعتی می‌باشند از سن متوسط ازدواج بالایی برخوردارند که این پدیده در کشورهای ژاپن، هند، آمریکا و کشورهای غربی مشاهده شده است. شاید در سطح کلان عامل اصلی بالا رفتن سن ازدواج ناشی از وجود ساختار اقتصادی در حال گذار در این کشورها می‌باشد زیرا همواره در ابتدای دوره رشد صنعت و به دنبال آن امکان آزادی فردی و کاهش حضور والدین در امر ازدواج و پایین بودن سطح زندگی و نیز وجود بیکاری سن متوسط ازدواج بالا می‌باشد (میشل، 1378: 146)

بروز انواع بحرانهای اقتصادی و مهمترین مولفه‌های تورم رکودی نظیر حجم نقدینگی، تورم، رکود، کاهش حجم تولید، بیکاری، مصرف گرایی و افزایش سطح انتظارات اثرات منفی بر سن ازدواج جوانان گذاشته و موانع و مشکلاتی را در عرصه اقتصادی در سر راه ازدواج جوانان قرار داده است. تئوری تورم رکودی از میان ابعاد و

موانع عمده ازدواج تنها به یکی از این موانع که وجه اقتصادی آن می باشد پرداخته و در واقع این تئوری از تاملت و جامعیت کافی برخوردار نبوده و تنها از یک زاویه به مساله تاخیر در سن ازدواج می نگرد و آن از زاویه وضعیت اقتصادی است (مجدالدین، 1386: 141). پیش بینی عمده این تئوری این است : زمانیکه اوضاع اقتصادی جامعه مناسب باشد میل به ازدواج بیشتر و زمانیکه اوضاع اقتصادی جامعه مناسب نباشد تاخیر در سن ازدواج بیشتر شده و بعنوان یک مسأله اجتماعی نمود پیدا می کند.

بر اساس تئوری بی سامانی اجتماعی رابرت مرتن که یکی از تئوریهای غالب در تحلیل مسائل اجتماعی است، ازدواج زمانی رخ می دهد که جامعه بتواند اهداف مشخص فرهنگی و راه های وصول به آنها را مشخص نماید تا جامعه در حالتی متعادل و منسجم حفظ شود و تد اوم یابد. بر اساس این رهیافت، هر گاه وسایل و اهداف در یک گروه اجتماعی و یا بطور کلی تر در ساختار جامعه، هماهنگ باشند، مثلا هر دو کنش وسایل و اهداف سنتی را دنبال نمایند و یا هر دو عقلانی - حقوقی باشند آن جامعه دچار مشکل نخواهد بود ولی چنانچه اهداف ارزشی و یا عاطفی باشند ولی وسیله وصول به آنها عقلانی باشد دیگر با یک جامعه متعادل و هماهنگ روبرو نخواهیم بود (تنهایی، 1382: 76) و همین امر درباره بسیاری از موضوعات من جمله پدیده تاخیر در سن ازدواج نیز می تواند اتفاق بیافتد . در حالیکه در شرایط کنونی جامعه ما که ازدواج به عنوان یک هدف ارزشی، عاطفی و یا حتی سنتی مطرح می شود، ولی راهها و امکانات رسیدن به آن کاملاً عقلانی است، این امر منجر به آشفتگی و بی سامانی در جامعه کنونی ایران گشته که آثار بسیار زیانباری را به دنبال دارد. بطوری مساله افزایش سن ازدواج جوانان نیز حاصل این عدم هماهنگی است.

تئوری فردگرایی آلکسی دو توکویل

به عقیده توکویل، جامعه دموکراتیک، جامعه ای فردگراست که در آن هرکس همراه با خانواده اش می کوشد تا از دیگران جدا شود . جالب است که این جامعه فردگرا برخی خصوصیات مشترک با انزوا و گوشه گیری مختص جوامع استبدادی دارد، زیرا استبداد نیز مایل است افراد را از یکدیگر جدا کند . اما نباید نتیجه گرفت که جامعه فردگرا و دموکراتیک محکوم به استبداد است زیرا در این جامعه نهادهایی وجود دارند که از غلتیدن آن به سمت نظام فاسد استبداد جلوگیری می کنند (آرون، 1387:288). در واقع فردگرایی آبی ن با اصول اخلاقی است که منافع و علائق فرد را برتر از جمع می شمارد. فردگرایی احساسی است که هر عضو جامعه از خانواده و دوستان خویش کنار می کشد و نوع معینی از جامعه را تشکیل می دهد که در آن احترام اندکی به سنتها گزارده می شود. فردگرایان به لحاظ عاطفی جدا از درون گروههای خود هستند و با اتکای به خود، استقلال، لذت و تعقیب خوشبختی تاکید می کنند (تریاندیس، 1378:166). بنابراین تئوری فردگرایی این رابطه را بدست می دهد که هرچقدر احساس فردگرایی در افراد بیشتر باشد به همان اندازه افراد از ازدواج گریزان بوده و تاخیر در سن ازدواج جوانان به عنوان یک مساله اجتماعی نمود پیدا می کند.

بحث و نتیجه گیری

در گذشته و حتی در جوامع سنتی امروزی، وقتی دختر و پسر به سن بلوغ می رسیدند به انتخاب والدین و خویشاوندان ازدواج می کردند .ولی امروزه همگام با تغییرات در همه عرصه های اجتماعی، در ازدواج و همسرگزینی نیز تغییراتی ایجاد شده است .بررسی روند تغییرات اجتماعی نشان می دهد که گسستگی و تضعیف در بین عوامل همبسته اجتماع سنتی به وجود آمده و در چنین شرایطی افراد به صورت

اتم‌هایی مجزا به نظر می‌رسند که به دنبال حداکثر سود و منفعت فردی و شخصی خود هستند و تغییر در ایده‌ها و ارزش‌های افراد در جهت استیلای سکولاریسم، مادی‌گرایی و فردگرایی صورت می‌گیرد و در نتیجه خانواده محوری به سوی فرد محوری و همچنین ازدواج نهاد محور به سمت ازدواج رابطه محور تغییر پیدا می‌کند که با افزایش فردگرایی و آزادی فردی در انتخاب همسر همراه بوده است (صادقی و همکاران، 1386).

علاوه بر این تحقیقات عواملی چون افزایش اختیار در برابر اجبار، ورود عناصر نوسازی (آموزش مدرن، رسانه‌های جمعی، رفت و آمد به شهر) و رفاه، الگوبرداری از فرهنگ‌های غیرمحلی، افزایش تحصیلات، افزایش آگاهی، پایبندی مذهبی، تغییر در شکل خانواده و مقوله هسته‌ای و... را از جمله عوامل تاثیر گذار بر تغییر نگرش‌ها و ارزشهای مرتبط با ازدواج دانسته‌اند. (نیک پرور، 1390؛ کنعانی، 1385).

منابع

- اجاقلو، سجاد (1390) تغییرات ارزشی در ایران : تحلیل تغییر سیستم ارزشی خانواده ها، مجله الکترونیکی انسان شناسی و فرهنگ
- احمدنیا، مهیار (1383) نگرش و ایده آل های نوجوانان تهرانی در زمینه همسرگزینی فرزندآوری و تنظیم خانواده، مجموعه مقالات دومین همایش انجمن جمعیت شناسی ایران (صص 197-218)، شیراز: دانشگاه شیراز
- آزاد ارمکی، تقی . شریفی ساعی ، محمد حسین .ایثاری، مریم . طالبی، سحر (1390) سنخ شناسی الگوهای روابط جنسی پیش از ازدواج. جامعه پژوهی فرهنگی، سال 2، شماره 2: 34-1
- امانی، مهدی(1380) نگاهی به چهل سال تحول جمعیت شناختی ازدواج در ایران (از 1335-1375) نامه علوم اجتماعی. شماره 33: 17-46
- اینگلهارت، رونالد(1373). تحول فرهنگی در جوامع پیشرفته صنعتی. ترجمه مریم وتر. انتشارات کویر.
- پورجعفری، حمید.انواری،ناهید(1379)بررسی فراوانی و الگوی ازدواجهای فامیلی در شهر همدان . مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی همدان7(3(17)):30-33
- پورشهسواری فاطمه،علوی، سید محمدرضا(1386).نگرش جوانان نسبت به خانواده. مجله علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه سیستان و بلوچستان. 4: 20-1
- تقوی ، نعمت اله (1381) ، مبانی جمعیت شناسی، تبریز ، انتشارات دانیال .
- توده فلاح، معصومه. کاظمی پور، شهلا(1389).بررسی تاثیر نوسازی بر سن ازدواج با تاکید بر شاخص های جمعیت شناختی ازدواج در سطح کشور و 7 استان منتخب 1385. فصلنامه پژوهش اجتماعی . 3(8): 131-105
- حاضری، علی محمد (1380) مسائل اجتماعی متأثر از تعارض ارزش ها در دوران گذر . نامه انجمن جامعه شناسی ایران. شماره 4.

- حبیب پور گتایی، کرم . غفاری، غلامرضا (1390) علل افزایش سن ازدواج دختران . زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان). 19(1): 34-7
- حسین زاده، علی حسین . نوح جاه، صدیقه . شریفی، مهرداد (1389). بررسی الگوی باروری سم ازدواج و استفاده از روشهای تنظیم خانواده در بین اقوام مختلف شهرستان اهواز در سال 1388. فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر 4(8): 67-96
- حسینی، میمنت. محمدی، مریم. یغمایی، فریده. علوی مجد، حمید. یزدجردی، محسن (1385) بررسی معیارهای انتخاب همسر زنان در شرف ازدواج مرجعه کننده به مراکز بهداشتی درمانی شهری تابعه دانشگاههای علوم پزشکی شهر تهران. 16(53): 19-28.
- حیدری، جبار . جعفری، هدایت، افضل، محمدعلی . محمدپور، رضا علی . محمودی، قهرمان (1387) معیارهای ازدواج از دیدگاه دانشجویان مجرد دانشگاه علم پزشکی مازندران . پژوهش پرستاری. 3(10/11): 55-62
- رضوی زاده، ندا . غفاریان، الهه . اخلاقی، آمنه (1394) زمینه های کم فرزند طلبی و تاخیر در فرزندآوری. راهبرد فرهنگ. شماره 31: 73-98
- ساروخانی، باقر (1385) مقدمه ای بر جامعه شناسی خانواده. تهران. نشر سروش
- شیخی، محمد تقی (1382) جامعه شناسی زنان و خانواده. انتشارات شرکت سهامی.
- صادقی، رسول، قدسی، علی محمد. افشار کهن (1386) واکاوی مسئله ازدواج و اعتبارسنجی یک راحل . پژوهش زنان. 5(1): 83-108
- ضرابی، وحید، مصطفوی، سیدفرخ (1390) بررسی عوامل موثر بر سن ازدواج زنان در ایران- یک رویکرد اقتدای. فصلنامه پژوهش های اقتصادی، 33(4): 64-4
- طاهریان فرد، طیبه (1383). بررسی عوامل موثر بر تفاوت نگرش دو نسل متصل نسبت به مسئله ازدواج و باروری. پایان نامه دوره کارشناسی ارشد. دانشگاه شیراز.
- عباسی شوازی، محمد جلال. ترابی، فاطمه (1385) تفاوت های بین نسلی ازدواج خویشاوندی در ایران. مجله جامعه شناسی ایران. 7(2): 119-126

- عسگری ندوشن، عباس . عباسی شوازی، محمد جلال . صادقی، رسول (1388). مادران، دختران و ازدواج (تفاوت نسلی در ایده‌ها و نگرش‌های ازدواج در شهر یزد). 11، 44: 25-44
- عظیمی هاشمی، مؤگان. اعظم کاری، فائزه. بیگناه، معصومه. رضامنش. فاطمه. (1394). ارزشها، نگرشها و الگوهای کنش جوانان در خصوص همسرگزینی و روابط پیش از ازدواج (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه‌های استان خراسان رضوی). راهبرد فرهنگ . شماره 212: 29-179
- فتیحی، الهام (1393) روند ازدواج در ایران با تاکید بر نتایج سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن . آمار. شماره 6: 10-7
- الفتی، علی احمد. پیشه‌ور، احمد (1386) تفاوت نسل در گیلان غرب . مطالعات جوانان. شماره 10 و 11: 144-135
- قاراخانی، معصومه (1386). دختران جوان و ارزش‌های زنانگی (پژوهشی در میان دانش‌آموزان متوسطه شهر تهران). مطالعات فرهنگی و ارتباطات. 3 (9): 100-73
- قاسمی اردهابی، علی (1386) تاثیر محل زندگی (روستا/شهر) بر زمان ازدواج زنان در ایران . فصلنامه روستا و توسعه. 10 (2): 64-86
- کاظمی پور، شهلا (1383) تحول سن ازدواج زنان در ایران و عوامل جمعیتی موثر بر آن . پژوهش زنان. دوره 2. شماره 3: 124-103
- کاظمی، زهرا (1389) بررسی تاثیر آرمان‌گرایی توسعه‌ای بر شکاف بین نگرش‌های دختران و مادران آنها نسبت به ازدواج و خانواده . فصلنامه خانواده‌پژوهی. 6 (23): 312-299
- کاظمی، مهرانگیز . جعفری هرنیدی. مرضیه . (1388). بررسی مقایسه‌ای نگرش دانشجویان مجرد و متأهل نسبت به ازدواج از دیدگاه واقعیت درمانی گلاس. فصلنامه پژوهش اجتماعی. 2 (4): 128-111
- کنعانی، (1385) پیوند سنت و نوسازی در افزایش سن ازدواج: نمونه ایرانیان ترکمن . نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران 1 (1): 104-126
- کوششی، مجید (1385). ارباب میانگین سال‌های تجرد در برآورد میانگین سن ازدواج (تجربه‌ای از مطالعه ازدواج زنان ایران). نامه انجمن جامعه‌شناسی ایران 1 (2): 135-111

- گیدنز، آنتونی (1388) جامعه‌شناسی. ترجمه حسن چاوشیان. تهران. انتشارات نی.
- مجدالدین، اکبر (1386) بررسی دلایل و آثار افزایش سن ازدواج دختران روستایی در آشتیان. پژوهش‌نامه علوم انسانی. 53: 375-386
- محسنی، منوچهر (1379) بررسی آگاهی‌ها، نگرش‌ها و رفتارهای اجتماعی - فرهنگی در ایران. دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی کشور
- محمودی، محمدجواد. مشفق، محمود (1388) چالش‌ها و فرصت‌های اقتصادی، اجتماعی ناشی از گذر جمعیتی با تأکید بر ایران. نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران. 4(7): 86-67
- مقدس جعفری، محمد حسن. یعقوبی چوبری، علی (1385). تغییرات، ویژگی‌ها و موانع ازدواج در استان گیلان با تأکید بر شهرستان رشت. نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران 1(2): 110-89
- مهجرائی، علی اصغر (1389) تحول وضع زناشویی و تغییر الگوی سنی ازدواج در ایران. فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی-واحد شوشتر. 4(11): 54-41
- موحد، مجید. عباسی شوازی، محمد تقی (1385). بررسی رابطه جامعه‌پذیری و نگرش دختران به ارزش‌های سنتی و مدرن در زمینه روابط بین شخصی دو جنس پیش از ازدواج. مطالعات زنان. 4(1): 99-67
- نیک‌پرور، فاطمه. پناغی، لیلی. مظاهری، علی (1390). تغییر ملاک‌های ازدواج در سه نسل: ارائه یک مدل زمینه‌ای مقدماتی. فصلنامه خاواده پژوهی. 7(26): 205-187
- هزار جریبی، جعفر. آستین‌فشان، پروانه (1387) بررسی عوامل اجتماعی، اقتصادی موثر بر میانگین سن ازدواج در سه دهه گذشته 55-58. برنامه‌ریزی و رفاه اجتماعی 13-32

فضای مجازی، خانواده، ملاحظات و مخاطرات

تأثیر رسانه های اجتماعی بر تشکیل و انحطاط نظام خانواده

مسعود کرامتی^۱

چکیده

از ابتدای تاریخ تاکنون، خانواده یکی از موضوعات اصلی و مورد توجه علوم انسانی و تربیتی بوده است. هر یک از این علوم از منظری خاص به بررسی فلسفه، فواید و کارکرد های این نهاد مهم پرداخته است. تمرکز نظریات مختلف علوم دینی، اجتماعی، روانشناسی و... بر این موضوع، علاوه بر نمایش جلوه هایی تازه از این مفهوم، خود شاهد و گواهی بر اهمیت بررسی همه جانبه این موضوع دارد به گونه ای که مسئولیت افراد را در قبال شناسایی علل انحطاط خود بیش از پیش مورد تأکید قرار می دهد. خانواده در لغت به معنای خاندان، اهل خانه، اهل بیت و دودمان وتبار آمده است. همچنین صاحب نظران علوم اجتماعی و دینی برای خانواده تعاریف کامل تری ارائه کرده اند؛ از جمله: ((خانواده، سازمان اجتماعی معدود و نهاد سازنده ای است که از طریق ازدواج که یک قرارداد اجتماعی است، تشکیل می شود.))، ((خانواده اجتماع کوچکی است که ابتداء با یک مرد و زن تشکیل می شود، دو نفری که بناست در تکامل معنوی و رشد مادی یکدیگر مشارکت کنند و بالاتر آن که هریک کمبود دیگری را در اوج محبت و مودت جبران نمایند))

کلیدواژه ها: رسانه اجتماعی، خانواده، انحطاط

¹ دانشگاه فرهنگیان - پردیس شهید بهشتی مشهد

تأثیر فضای مجازی بر تشکیل خانواده

محمد نوشادی¹

چکیده

اینترنت و شبکه‌های اجتماعی در کنار مزایای بسیار، معایبی نیز دارد که عدم آشنایی کامل با فضای مجازی می‌تواند آسیب‌هایی را برای خانواده‌ها به بار آورد. این مقاله درصدد آن است که تأثیر فضای مجازی بر تشکیل خانواده را مورد بررسی و برخی از معایب و تهدیدات و موجود در اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی را معرفی و راهکارهایی جهت پیشگیری و کاهش این گونه آسیب‌های نو پدید ارایه نماید.

روش پژوهش: برای انجام این مطالعه از طریق استنادی به بررسی مبانی نظری و ادبیات پژوهش موجود پیرامون موضوع تحقیق پرداخته شده است.

یافته‌ها: در این مقاله پس از طرح مراحل شاخص‌های عمده اعصار گوناگون مدیریتی، جایگاه خانواده به عنوان مهمترین واحد اجتماعی، تعریف، ویژگی‌ها و کارکرد شبکه‌های اجتماعی، ظهور اینترنت، رشد و گسترش فراگیر شبکه‌های اجتماعی مجازی و طرح آنها در قالب فرصت‌ها و تهدیدها به آسیب‌های نوپدید ناشی از اینترنت و فضای مجازی پرداخته شده است. والدین چندان با اینترنت و فضای مجازی آشنایی ندارند و فرزندان آنها که استفاده از شبکه‌های اجتماعی

¹ مرکز آموزش عالی شهید مطهری شیراز - m.noshadi72@gmail.com

مجازی و عضویت در آنها مورد علاقه‌شان بوده و در بین نوجوانان و جوانان رو به افزایش می‌باشد، اغلب از خطرات آن آگاه نیستند.

نتایج: در این پژوهش ضمن برجسته ساختن اهمیت نهاد خانواده و تاثیر فضای مجازی بر تشکیل خانواده، پیشنهاداتی به منظور آشنایی هرچه بیشتر خانواده‌ها با تهدیدات فضای مجازی و استفاده صحیح از فضای مجازی و نیز راهکارهایی جهت پیشگیری و کاهش تهدیدات اینترنتی در ابعاد فرهنگی، آموزشی و خانواده با توجه به هنجارهای جامعه ارایه شده است.

کلیدواژه‌ها: آسیب‌های نوپدید ، اینترنت ، خانواده ، فضای مجازی.

بررسی نقش فضای سایبر بر تحکیم بنیان خانواده

جواد جهانشیری^۱، اعظم السادات کاظمی

چکیده

خانواده به عنوان مهم ترین کانون بشری، عنصر اساسی در تشکیل، پیشرفت و موفقیت یک جامعه و ملت است، لذا سعادت هر جامعه ای منوط به نیک بختی خانواده های آن جامعه است. بنابراین، باید هر چه بیشتر در جهت نیل به سعادت‌مندی آن کوشید و دست یابی به این مهم تنها از طریق تحکیم بنیان خانواده با استفاده از تمام ظرفیت های موجود در جوامع امکان پذیر است. امروزه فناوری اطلاعات و ارتباطات برای بهبود بهره وری و کارایی فرایندها در همه بخش های زندگی، در سطح خرد و کلان دارای نقش چشمگیری می باشد، یکی از قابلیت های کلیدی فناوری اطلاعات و ارتباطات ایجاد بستر فضای سایبر و توانمند ساز نمودن بنیان ها است، لذا اساس این تحقیق با هدف بررسی نقش فضای سایبر بر تحکیم بنیان خانواده پایه‌ریزی و ضمن بیان مقدمه، به ضرورت و اهمیت پژوهش پرداخته و با اتکا به مبانی نظری در بخش‌های مختلف اعم از فضای سایبر و ویژگی های آن و استحکام بنیان خانواده و ابعاد آن و ... فرضیه‌ها طرح گردید.

تحقیق از لحاظ طرح تحقیق آینده نگر مبتنی بر نتیجه- گراست و از نظر نوع(هدف) تحقیق کاربردی است و از لحاظ جمع‌آوری اطلاعات در زمره تحقیقات پیمایشی(میدانی) جای می‌گیرد. جامعه آماری، گیرندگان خدمات در بستر فناوری

¹ دانشگاه عالی دفاع ملی، j.jahanshiri@sndu.ac.ir

اطلاعات و ارتباطات در سطوح مدیران عالی، میانی و اجرایی و کاربران معاونت‌ها و پلیس‌های تخصصی ناجا در سال 1392 را شامل که با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه 150 نفر تعیین گردیده است. ابزار گردآوری پرسشنامه‌ای است محقق ساخته متناسب با موضوع تحقیق و فرضیه‌های اصلی و فرعی که بر مبنای طیف لیکرت تنظیم و پس از تأیید نهایی با کمک نرم افزار SPSS و تأیید روایی و پایایی به تجزیه و تحلیل فرضیه‌ها از آزمون منایب با کمک نرم‌افزار SPSS بهره‌گیری، نظر به نتایج بدست آمده، نقش تأثیرگذار فضای سایبر بر تحکیم بنیان خانواده مورد تأیید و تأکید است و می‌بایست مورد توجه سیاست‌گذاران و مدیران راهبردی نظام قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: فضای سایبر، تحکیم، بنیان خانواده

آسیب شبکه های اجتماعی بر خانواده

مهناز اسمعیلی^۱، زینب اسمعیلی

چکیده

امروزه در فن آوری اطلاعات و ارتباطات، انقلاب شگرفی به وجود آمده که زندگی همه ی انسانهای روی کره ی زمین را تحت تأثیر قرار داده است. ظهور تکنولوژی های نوین ارتباطی در عصر حاضر به همراه تحولاتی که در فضای مجازی بوجود آمده است، بسیاری از کارکردهای خانواده ها را دچار اختلال کرده است. در مباحث آسیب شناختی نهاد خانواده، یکی از محورهای مهم، بررسی آسیب های ناشی از تحولات خانواده است. تحولاتی که خود منشأ بروز دگرگونی هایی عمیق و اساسی در نوع روابط و ارزش های خانوادگی می باشند. بسیاری از این تحولات و دگرگونی ها از بیرون، بر خانواده تحمیل می شود. با ورود رایانه و اینترنت در میان خانواده ها، ارزشهای اجتماعی تحت تأثیر قرار گرفته و تغییراتی در رفتار و گفتار نسل جوان به وجود آمده است. با توجه به نقش فضای مجازی در توسعه ی جوامع، در جامعه ی ما نیز به فن آوری اطلاعات و ارتباطات اهمیت زیادی داده شده است. یکی از عوامل اجتماعی شدن، استفاده ی جوانان از فضای مجازی است. قرار گرفتن در فضای مجازی، نقش مؤثری در فرآیند جامعه پذیری کودکان و نوجوانان و سمت و سو دادن به نگرشها و گرایشهای ارزشی آنان دارد. از زمانی که اینترنت وارد فضای زندگی انسان شده تا به امروز، علی رغم تمام محاسن و مزایای آن، یکسری دغدغه ها و نگرانی هایی را بر خانواده ها تحمیل نموده است. موضوعی که در تمام جوامع موضوعیت داشته و محدود به جامعه و یا اقلیتی خاص نمی شود. به دلیل ویژگی های خاص فضای مجازی و نو بودن این پدیده، بسیاری از والدین فرصت، امکان و یا توان کافی برای شناخت دقیق این فضا و کاربردهای آن را به دست نیاورده اند و

^۱ دانشگاه پیام نور، mahnazsmaeily67@gmail.com

عدم آشنایی مناسب آنها با این فضا و در مقابل استفاده روزمره نوجوانان و جوانان و حتی کودکان از این فضا باعث شده است که یک فضای محرمانه و خصوصی در داخل خانه برای فرزندان ایجاد شود و آنها بدون دغدغه و بدون احساس وجود ناظر بیرونی به سایت‌های مختلف در این فضا دسترسی یافته و بعضاً به دلیل ویژگی‌های سنی و شخصیتی و کنجکاوی‌های خود متأثر از فضاهای ناسالم موجود در اینترنت گردند. روش پژوهش برای انجام این مطالعه از طریق استنادی به بررسی مبانی نظری و ادبیات پژوهشی موجود پیرامون موضوع تحقیق پرداخته شده است.

کلیدواژه‌ها: آسیب اجتماعی، خانواده، فضای مجازی، روابط اجتماعی، تاثیرات اجتماعی.

نگاهی نو به تاثیر فضای مجازی بر انتخاب همسر و

تشکیل خانواده در بین جوانان

مهدی اسماعیل نژاد¹، سید علی بازقندی

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی تاثیر فضای مجازی و شبکه های اجتماعی بر تشکیل خانواده و انتخاب همسر پرداخته است.

ازدواج و تشکیل خانواده سبب دوام و پایداری نسل است و بقای بشر به آن وابسته است. اصلی ترین مرحله در فرایند ازدواج، انتخاب همسر است و امروزه یکی از عوامل دخیل در انتخاب همسر، فضای مجازی و شبکه های اجتماعی است. بروز فن آوری اطلاعات و ارتباطات، ظهور اینترنت و گسترش شبکه های اجتماعی سبب تغییر در الگوی ازدواج و همسرگزینی جوانان، بالا رفتن سن ازدواج، تمایل بیشتر به تجرد، افزایش دوستی های مجازی و گرایش به ازدواج های اینترنتی شده است. این عوامل در ادامه منجر به مشکلاتی در انتخاب همسر از قبیل تصمیم عجولانه در ازدواج، شناخت ناکافی از یکدیگر، احساسی عمل کردن فرد، انتظارات غیر واقع بینانه و مسائل رفتاری و شخصیتی حل و فصل نشده می شود. لذا فرهنگ سازی و آموزش صحیح به جوانان می تواند در آگاه سازی آنان در زمینه ی استفاده از چنین فضایی موثر باشد و در نهایت منجر به تثبیت تفکر انتخاب عاقلانه، زندگی عاشقانه در افراد و به خصوص در جوانان شود. در این تحقیق از روش تحلیلی _ توصیفی بهره برداری شده است

کلیدواژه ها: ازدواج، فضای مجازی، جوانان، همسرگزینی، تشکیل خانواده

¹ دانشگاه فرهنگیان سبزوار

بررسی تأثیر فرهنگ پذیری مجازی بر تشکیل خانواده (فرصت‌ها و

تهدیدها)

حامد حبیبی^۱، جواد حیدری

چکیده

جهان در آستانه هزاره سوم، به دلیل سرعت بالای تحولات ناشی از انقلاب ارتباطات و همچنین صورت بندهای جدید از نظم جهانی و تأثیرات آن بر حوزه‌های فروملی، با پیدایی آشوب‌ها و بحران‌های نوین در سطوح ملی مواجه شده است و فرآیندی از بحران‌های اجتناب ناپذیر را پیش روی جوامعی مانند ایران قرار داده است. فضای مجازی فقط مجموعه‌ای از سخت افزار نیست بلکه مجموعه‌ای از تعاریف نمادین است که شبکه‌ای از عقاید و باورها را در قالب داد و ستد بیت رد و بدل می‌کند. حال این سوال مطرح است که چرا جوانان ارتباط مجازی را به ارتباط در دنیای واقعی ترجیح می‌دهند؟ برای پاسخ به این سؤال ابتدا دو دیدگاه نظری در حوزه ارتباطات کامپیوتری و مدل نظری پردازش اطلاعات اجتماعی مطرح شد. سپس به محرک‌هایی پرداختیم که افراد را به تبادل اطلاعات با یکدیگر تشویق کرده و انگیزه ایجاد رابطه را بین این افراد فراهم می‌کنند. یکی از ویژگی‌های بسیار مهم این اجتماعات، نقاب شخصیتی درون شبکه‌ای یعنی توانایی اینترنت در کمک به نقش‌آفرینی‌های استادانه است. در پژوهشی انجام شده توسط علیرضا دهقان و مرسله نیکبخش تحت عنوان "مطالعه شیوه رفتار افراد در محیط مجازی: شکل‌گیری روابط صمیمانه در اتاقهای گپ زنی اینترنت"، مشخص گردید بین گمنامی در چت با خودافشایی و شکل‌گیری روابط صمیمانه بین کاربران رابطه معناداری

¹ دانشگاه فرهنگیان - پردیس شهید بهشتی مشهد

وجود دارد. آنچه مسلم است عامل ارتباط کلامی و غیر کلامی مبتنی بر متن و گمنامی در محیط مجازی بر شیوه رفتار و عملکرد افراد تأثیر دارد.

از سوی دیگر دوستی‌های میان دو جنس مخالف در ایران کنترل می‌شود و برای جوانانی که چنین دوستی‌هایی را ترجیح می‌دهند، گپ‌سرا (چت‌روم) مکانی مناسب، ارزان و کم‌خطری برای گفتگوهای طولانی با جنس مخالف است. این اتاق‌ها با به همراه داشتن امکانات متنوع به مشارکت‌کنندگان این فرصت را می‌دهند که ضمن تعامل هم‌زمان، به واسطه گمنامی حد و مرزهای قراردادی حاصل از تعاملات اجتماعی را تغییر دهند. در این میان کاهش فشار اجتماعی برای پیروی از قضاوت دیگران موجب می‌شود تا هر فردی امکان‌پذیرش نحوه اظهار خود را داشته باشد. این امر موجب می‌شود که کاربران در ارتباطات کامپیوتری آن‌گونه که مایل‌اند خود افشایی کنند و ادراک دریافت‌کننده پیام را شکل داده و فضایی صمیمانه را در محیط مجازی ایجاد کنند. بررسی‌های انجام شده روی مزاحمت‌های اینترنتی در میان نوجوانان نشان می‌دهد که گرچه دوستی‌های اینترنتی در میان نوجوانان دارای اثرات مثبتی است، اما اثرات روانشناختی و اجتماعی این دوستی‌ها، مخصوصاً زمانی که نوجوانان بر روابط پرخط بیشتر متمرکز می‌شوند، در طولانی مدت، عمیق و جبران‌ناپذیر است.

کلیدواژه‌ها: فضای مجازی، خانواده، ازدواج.

بررسی میزان تاثیر فضای مجازی بر سن ازدواج دانشجویان دختر پردیس

شهیدهاشمی نژاد مشهد

آرزو افراسیابی^۱، فرزانه السادات علوی شهری

چکیده

فضای مجازی یکی از مهم ترین عرصه های برقراری ارتباطات است و جزو فناوری های مهم ارتباطی و اطلاعاتی به شمار میرود که به دلیل جذابیت و تنوع، انقلابی شگرف را در زندگی جوانان بوجود آورده است. آنچه مسلم است، اتلاف وقت بسیار جوانان در این عرصه بزرگ و پیچیده است و گستره ی عظیمی از اوقات فراغت جوانان را دربرگرفته است. طبیعتاً از میزان حضور فرد از مکان های جمعی خانوادگی کمتر شده است. از طرفی خانواده به عنوان اولین جامعه نقش موثری در جامعه پذیری فرد دارد. کمرنگ شدن نقش خانواده و پررنگ شدن هرچه بیشتر فضای مجازی، باعث خدشه دار شدن نگرش ها و گرایش های ارزشی او شده است. مقاله حاضر ماه عسل تحقیقی دسته اول برای آزمودن یکی از مهم ترین مدعیات در این عرصه است که هدفش « بررسی میزان تاثیر فضای مجازی بر سن ازدواج دانشجویان دختر پردیس شهید هاشمی نژاد مشهد » می باشد. این پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری آن، 100 نفر از دانشجویان پردیس شهید هاشمی نژاد و نمونه آماری 50 نفر از دانشجویان با رشته های مختلف انتخاب شدند. همچنین روش نمونه گیری در این پژوهش تصادفی ساده و ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته بود و پایایی و قابلیت اعتماد آن با استفاده از آلفای کرونباخ 78٪ مورد تایید قرار گرفت. نتایج استخراج شده نشان میدهد استفاده ی نامحدود از رایانه و اینترنت و به طور کلی فضای مجازی، موجب کم رنگ شدن

¹ دانشگاه فرهنگیان - پردیس شهید هاشمی نژاد

صمیمیت در خانواده و ارزش‌های آن میشود و از طرفی گذران بسیار وقت در فضای مجازی منجر به ایجاد هویت کاذب در جوان شده و مسلماً حداقل آسیب وارده بر شخص میتواند تردید او در ازدواج و تشکیل زندگی باشد. بنابراین، پژوهش حاضر نقش فضای مجازی را در ابعاد هویت فرهنگی و خانوادگی تبیین می‌کند.

کلیدواژه‌ها: ازدواج، فضای مجازی، دانشگاه فرهنگیان.

همسرگزینی از گذشته تا به امروز

رابطه بین الگوهای ارتباطی خانواده و انتظارات جوانان از ازدواج در دانشجویان
پسردانشگاه فرهنگیان (پردیس امام محمد باقر (ع) خراسان شمالی)

سینا توکلی^۱، مهدی محمدزاده مقدم، صادق صابری، ابراهیم امیری

چکیده:

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین الگوهای ارتباطی خانواده و انتظارات جوانان از ازدواج انجام شد. روش پژوهش توصیفی همبستگی بود. جامعه آماری شامل دانشجویان دانشگاه فرهنگیان (پردیس امام محمد باقر (ع)) در زمستان سال 1394 بودند که 170 نفر به عنوان نمونه با روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شدند. افراد نمونه پرسش نامه‌های الگوهای ارتباطی خانواده RFCEP (کوئرو فیتز پاتریک، 2002) و انتظارات جوانان از ازدواج MSE (جونز و نلسون، 1996) را تکمیل نمودند. نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون نشان داد، الگوی ارتباطی گفت و شنود با انتظارات واقع گرایانه رابطه مستقیم و با انتظارات ایده آل گرایانه و بدبینانه رابطه معکوس دارد اما الگوی ارتباطی همنوایی با انتظارات ایده آل گرایانه و بدبینانه رابطه مستقیم و با انتظارات واقع گرایانه رابطه معکوس دارد. همچنین نتایج رگرسیون چند متغیره نشان داد، 59 درصد انتظار واقع گرایانه جوانان به ازدواج با الگوی ارتباطی گفت و شنود به صورت مستقیم و با الگوی ارتباطی همنوایی به صورت معکوس پیش بینی می شود. همچنین 28 درصد از انتظارات ایده آل گرایانه

^۱ دانشگاه فرهنگیان - پردیس بجنورد sina.tavakoliord@yahoo.com

و 30 درصد از انتظارات بدبینانه با الگوی ارتباطی گفت و شنود به صورت معکوس و با الگوی ارتباطی همنوایی به صورت مستقیم پیش بینی می شود.

واژه‌های کلیدی: دانشگاه فرهنگیان، ازدواج، الگوهای ارتباطی گفت و شنود و هم-نوایی، انتظارات جوانان

همسان همسری مولفه‌ای تاثیرگذار در ازدواج مطلوب

میثم خوش سیم^۱، زینب صفری

چکیده

ازدواج یکی از مهم‌ترین فرصت‌های انسان در طول زندگی می‌باشد و انتخاب همسر نیز، مهم‌ترین و حساس‌ترین انتخاب زندگی هر فردی است. زیرا این انتخاب نشان‌گر نقش دنیوی و جایگاه اخروی انسان است. تمامی انسان‌ها در دنیای امروز دیگر با محدودیت‌های گذشته در انتخاب همسر کمتر برخورد دارند. و این محدودیت امروزه رنگ باخته است. بیشتر انسان‌ها امروزه در پی آن هستند تا با فردی ازدواج کنند که هم کفو آن‌ها باشد. کفو بودن یعنی؛ همتایی و هماهنگی در مسائل مربوط به جهان بینی، یعنی سنخیت داشتن، تناسب داشتن، موزون بودن، هماهنگی و همتایی داشتن. که این مهم محقق نمی‌شود مگر با آگاهی جوانان و خانواده‌ها در آشنایی با قواعد همسان همسری و کفویت زوجین. هدف از پژوهش حاضر شناخت قواعد همسرگزینی براساس همسانی زن و مرد می‌باشد. که این امر مهم در انتخاب همسر بسیار جلوه می‌دهد. روش پژوهش در مقاله‌ی حاضر به صورت مطالعه‌ی اسنادی و کتابخانه‌ای بوده است. به این صورت که اطلاعات لازم از منابع موجود در این زمینه استخراج و مورد تفسیر و توضیح قرار گرفته است. در این مقاله ابتدا اهمیت همسان گزینی در انتخاب همسر و هم کفو بودن زوجین مطرح شده است سپس ابعاد همسرگزینی از جمله: ابعاد جغرافیایی، مذهبی، عقلی و اجتماعی مورد بررسی و تحلیل و تفسیر قرار گرفته است. البته آن چیز که در این جا اهمیت پیدا می‌کند آن است که همدلی و همفکری بین زوجین برقرار باشد و همسان همسری یک امر نسبی به شمار می‌آید که با توجه شرایط زن و مرد نمود پیدا می‌کند. در پایان نیز با توجه به ضرورت مسئله‌ی تحقیق و اهمیت آن در زندگی جوانان ما

^۱ دانشجوی دکتری، مرکز آموزش عالی علامه طباطبائی سبزوار

پیشنهادهای در جهت رعایت اصول همسان همسری در ازدواج و توجه به کفویت در انتخاب همسر مطرح گردیده و پیشنهاد شده است.

کلیدواژه‌ها: ازدواج، همسان همسری، کفویت، همسرگزینی

ازدواج کردن، امری اخلاقی یا غیر اخلاقی

سید حمید دلیری¹

چکیده

امروزه همگان ازدواج کردن را امری اخلاقی می‌دانند، این در صورتی است که ازدواج کردن می‌تواند امری غیر اخلاقی باشد. به عبارتی هدف از نگارش این مقاله بیان این است، ازدواج همانقدر که می‌تواند امری اخلاقی باشد همان میزان هم امکان غیر اخلاقی بودنش است و حتی می‌توان زمانی رای بر این داد که وزنه ی غیر اخلاقی بودنش بیشتر از اخلاقی بودنش می‌باشد. اما چرا؟ در پاسخ به این چرایی می‌توان سه نکته را مد نظر داشت:

نکته ی اول: به نظر می‌رسد، اکثریت انسان‌ها هیچ وقت عاشق کسی نمی‌شوند! بلکه عاشق چیزی از کسی می‌شوند. همچنین این را می‌توان افزود که ما عاشق تصویری از معشوق که در ذهنمان است می‌شویم نه حقیقت خود معشوق. به عبارتی با نوعی تصویر غیر حقیقی و وهم‌لود تن به ازدواج با فردی دیگر می‌دهیم که با شخصیت حقیقی خودش تفاوت بسیار دارد. و امری که اتفاق می‌افتد به مرور زمان جنبه‌های غیردلخواه فرد که درعلاقه‌مندی به او آنها را لحاظ نکردیم رخ می‌نمایند و این سبب آغاز مشکلات و بروز آسیب در حیطه فردی (روانی) و اجتماعی خواهد شد.

نکته ی دوم: از جهتی می‌توان عشق را به دو قسم تقسیم کرد. عشقی که مایل است عنایت کند، ایثار کند و چیزی را ببخشد (عشق دهنده) و عشقی که مایل است بگیرد، دریافت کند و غصب کند (عشق گیرنده). به نظر می‌رسد محرک ازدواج برای

¹ دانشجوی دکتری - پردیس شهید بهشتی مشهد

اکثریت انسانها، نوع دوم عشق یا همان عشق گیرنده است. عشقی که دنبال احتکار است، دنبال دریافت است نه ایثار و یا اگر هم بخششی وجود داشته باشد قسمت مغلوب ماجرا است. با توجه به اثار و نتایجی که این نوع خاص از عشق بوجود می آورد این گونه ازدواج هم به نوع خود می تواند عملی غیر اخلاقی باشد.

نکته ی سوم: اگر در ازدواج طرفین از سلامت روانی برخوردار باشند، ازدواج آنها سبب دوچندان شدن شادی و لذت و کاهش غم و اندوه و درد و رنج آنها در زندگی می شود. اما اگر اینگونه نباشد و افرادی که ازدواج می کنند از سلامت روان برخوردار نباشند اتفاق برعکس و بدتری خواهد افتاد! درد و رنج ادمی از دوران مجرد بودنش بیشتر خواهد شد و اینجاست که می توان ازدواج را عملی غیر اخلاقی دانست؛ چرا که سبب افزایش درد، غم، اندوه و دور شدن از کامیابی لذت و آرامش شده است. در حالی که تمامی این کیف های نامطلوب روانی در دوران مجردی می توانست کمتر باشد و آسیب های کمتری را به فرد وارد کرده و ادمی احساس آرامش بیشتری را تجربه کرده باشد.

همانطور که در ابتدا ذکر شد هدف این است که توجه مخاطبین به بُعد دیگر ازدواج که می تواند عمل غیر اخلاقی باشد جلب گردد. چرا که اگر برخی ازدواج های نامطلوب وجود نمی داشت بسیاری از جرم و جنایات و آسیب های اجتماعی و مشکلات روانی هم اتفاق نمی افتد و به عبارتی انجام ندادن این فعل بهتر از انجام دادنش باشد. امید است با شناخت و آگاهی و بینش از خود و دیگران پیوندی صحیح تر، عمیق تر و اخلاقی تر ابتدا با خود و سپس با دیگران ایجاد نماییم.

کلیدواژه ها: ازدواج، اخلاق.

بررسی و تحلیل رابطه عشق و عقل در ازدواج

علی رحیمی¹

چکیده

در این مقاله رابطه عشق و عقل در ازدواج تحلیل و بررسی شده است روابط عشق و عقل در دیگر حیطه‌ها مورد نظر نبوده است. و به این دو پرسش جواب داده شده است 1- آغاز زندگی زناشویی با نیروی عشق چه تهدیدها و پیامدهای برای فرد و جامعه دارد؟ 2- آغاز زندگی زناشویی با پیروی از عقل چه فرصت‌ها و پیامدهایی برای فرد و جامعه دارد؟ عقل برخورد منطقی با گزینه است ولی عشق برخورد احساسی با گزینه است. عقل صبور و دور اندیش است در حالی که عشق عجول و نزدیک بین است. سرنوشت ازدواج را به دست عشق سپردن نوعی جنون است و فهم و اندیشه را به تباهی می‌کشاند. سرنوشت ازدواج را به دست عقل نهادن موجب درک امور زناشویی در چشم اندازی وسیع‌تر است و بر بینش و بصیرت می‌افزاید، عشق فرد را در دریای زندگی غرق می‌کند، عقل به فرد در دریای زندگی شناگری می‌آموزد، یک روی عشق شیفتگی و شیدایی و روی دیگرش خشونت و پرخاشگری است. یک روی عقل صبر و توقع آرام است، روی دیگرش تحمل اختلاف و انعطاف پذیری است. وقتی پرده عشق فرو می‌افتد تنفر یا بی‌تفاوتی به ارمغان می‌آورد وقتی پرده عقل کنار می‌رود دشت بی‌انتهای دوست داشتن و همدلی پدیدار می‌شود، عشق بنا نهادن زندگی خانوادگی متزلزل و نا پایدار است. عقل بنا نهادن زندگی خانوادگی استوار و پایدار است، عشق نوعی جنون و تشکیل زندگی خانوادگی با نگاه افراطی است. و افراط ناخوشی مهلکی است، که لذت را تباه می‌کند.

¹ دانشگاه امام رضا (ع)

کند. عقل تدبیر در امور است، تشکیل زندگی زناشویی با نگاه اعتدالی است، اعتدال نبود کننده لذت نیست، بلکه چاشنی آن است. از فرصت‌های عقل برای ازدواج بهره گیریم و از تهدیدهای عشق پرهیز کنیم.

کلیدواژه‌ها: ازدواج - عقل - عشق - پیامد‌ها - فرصت‌ها - تهدیدها

بررسی معیار های انتخاب همسر در اسلام از دیدگاه قرآن و روایات

امیر نکوئی محمود آبادی^۱ ، محمد حسین بهرامی

چکیده

ازدواج سنگ بنای تشکیل خانواده می باشد، لذا آن را رابطه ای دینی و قانونی تعریف می کنند که مرد و زن را برای مشارکت همیشگی در زندگی به هم پیوند می دهد. انتخاب همسر مرحله ای مهم و سرنوشت ساز در تحقق ازدواج موفق محسوب می شود . اولین و مهمترین منبع و مرجع در منابع اسلامی، قرآن کریم است که در آن برنامه های زندگی بشر مشخص و معین شده است. در اسلام معیار های انتخاب همسر در قالب شش دسته ملاک دینی، اخلاقی ، خانوادگی، جسمانی، اجتماعی و اقتصادی مورد توجه قرار گرفته و در منابع اسلامی درخصوص میزان اهمیت هر یک مباحثی مطرح شده است . اسلام برای معیارهای مختلف وزن یکسانی در نظر نگرفته و به نوعی اولویت بندی درمورد معیار های گوناگون پرداخته است. ازدواج اگر با اسلوب صحیح و مطابق با معیارهای دین انجام گیرد، فوائد و منافع مهمی را در بر دارد؛ ازجمله: انس و آرامش، لباس و پوشش، بقای نسل، رشد اقتصادی، ارضای نیازهای جنسی. روش اجرای تحقیق بر اساس ویژگی های موضوع کتابخانه ای است و مبتنی بر مطالعه منابع و اسناد مربوط به موضوع می باشد که با بررسی آیات قرآن کریم و روایات، لزوم معیار هایی برای گزینش همسر ارائه می گردد.

کلیدواژه ها: ازدواج، انتخاب همسر، معیارهای انتخاب همسر

¹دانشگاه فرهنگیان - مرکز آموزش عالی ثامن الحجج ،

Amir_1995_neku@hotmail.com

معیار همسرگزینی بر اساس منابع دینی، حقوقی و جامعه انسانی(عرف)

ابراهیم یوسفی^۱، میلاد مختاری

چکیده

مقاله ای که پیش روی شما ست در برگیرنده ی ماهیت ازدواج و جایگاه آن در دین، قانون و عرف کشور است. اهمیت موضوع ازدواج مارا بر آن داشت تا ضمن بررسی مفهوم ازدواج، نظریات و دیدگاه های اندیشمندان مسلمان و غیر مسلمان، حقوقدانان و مردم را به ضمیمه آمارهای رسمی مربوط به ازدواج در پنج سال اخیر مکتوب کنیم. از مسائلی که امروز گریبان گیر جامعه اسلامی و بسیاری از کشورهای جهان شده است مسئله طلاق و ازدواج های ناکارآمد و کاذب است. این معزلات معمولا در ابتدا با صرف نظر از تاکیدات دینی و صرفا بر اساس معیارهای عشق جنسی مجازی و مادیات صورت گرفته است. در حالی که کلید پایداری ازدواج و استحکام بنیان های خانواده ها را باید در بطن روایات اسلامی مشاهده کرد. قانون رسمی کشور ماخوذ از منابع دینی بوده و لذا ازدواج را در چارچوب معین و مقرر تعریف نموده است. اهمیت ازدواج در قانون رسمی کشور با پرس و جو از حقوقدانان و مراجعه به منابع کتابخانه ای اعم از سایت ها و کتب معتبر دریافت و مکتوب نمودیم. و عرف جامعه که منشاء پیدایش هر خانواده ای را ازدواج دانسته و به ازدواج به عنوان مهم ترین و آبرومندانه ترین مسئله می نگرد. ما در این مقاله به سراغ شهروندان شهر مقدس مشهد رفته و نظرات آنان را در این باره جویا شدیم. دستاوردهای این مقاله نمایانگر اهمیت مبحث ازدواج در منابع اسلامی است. روش تحقیق در این مقاله بصورت کتابخانه ای و میدانی است.

کلیدواژه ها: ازدواج، جایگاه ازدواج در دین، جایگاه ازدواج در قانون، جایگاه ازدواج در عرف

¹ دانشجوی دکتری، مراکز آموزش عالی ثامن الحجج

بررسی مروری نقش فرهنگ و سنت ایرانی - اسلامی درانتخاب همسر

سوسن براتی^۱

چکیده

خانواده امروزه یکی از مقدس‌ترین نهادهای اجتماعی به‌شمار می‌رود و همواره درس‌رزمین ایران از اهمیت بسزایی برخوردار بوده است؛ تاجایی که تشکیل خانواده و ازدواج در اعتقادات ایرانی به صورت تکلیفی درآمده که در این مقاله به بررسی نقش فرهنگ و سنت ایرانی و اسلامی در انتخاب همسر می‌پردازیم و درمی‌یابیم که افراد برای داشتن زندگی موفق چه ملاک‌هایی را در انتخاب همسر قرار می‌دهند که در اینجا به بررسی این ملاک‌ها نیز خواهیم پرداخت. انتخاب صحیح در انتخاب همسر تکامل ابعاد روانی و شخصیتی انسان را نیز به دنبال دارد.

والدین آرزو دارند فرزندانشان ازدواج موفق داشته باشند و نقش والدین در ایران در این مورد بیشتر از جوامع صنعتی است. خانواده ایرانی یکی از وظایف و کارکردهای خود را گزینش همسر برای فرزندان خویش می‌داند؛ بر همین اساس دین مبین اسلام بر ازدواج به عنوان یک اصل از زوجیت که از مبنایی هستی‌شناسانه منتج می‌شود، تأکید کرده است. امروزه جامعه‌شناسان ازدواج را پدیده‌ای چند بعدی می‌دانند و عوامل چندی را در امر همسرگزینی و تشکیل خانواده موثر تلقی می‌کنند که یکی از این عوامل انگیزه برای انتخاب همسر و ازدواج است.

بررسی مهم‌ترین معیار و ملاک انتخاب همسر به تفکیک زن و مرد نشان می‌دهد که داشتن شغل و درآمد مناسب بیش از سایر ملاک‌ها برای زن‌ها اهمیت داشته است در حالی که مردان داشتن عفت و پاکدامنی را مهم‌تر از سایر عوامل دانسته‌اند.

^۱ دانشگاه فرهنگیان - پردیس شهید بهشتی مشهد

همچنین مهم‌ترین معیارانتخاب همسر در میان جوانان با میزان تحصیلات متفاوت نشان دهنده آن است که اولویت اول (داشتن شغل و درآمد مناسب) برای انتخاب همسر در همه‌ی گروه‌های تحصیلی مشابه بوده است.

در وضعیت کنونی جامعه ایران پدیده ازدواج تحت تاثیر تحولات ساختاری و ارزشی جامعه از یک سو و شرایط بی‌سازمانی و ناهماهنگی خرده نظام‌های اجتماعی از سوی دیگر به عنوان یک مسئله اجتماعی نمود یافته است. کشور ایران همچون سایر کشورهای جهان سوم در مرحله گذار از سنت به مدرنیته است که با تغییرات اجتماعی وسیعی در همه پدیده‌های اجتماعی از جمله ازدواج و همسرگزینی روبه روست. ازدواج اولین و مهم‌ترین چرخه زندگی خانوادگی محسوب می‌شود و مهم‌ترین عامل در ایجاد جامعه سالم است و پدیده‌ای بسیار مهم قلمداد می‌شود و در این مقوله همسرگزینی به عنوان سنگ بنای اولیه تشکیل خانواده از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است.

کلیدواژه‌ها: ازدواج، فرهنگ، انتخاب همسر، سنت.

آسیب شناسی تاثیر تهاجم فرهنگی با رویکرد ازدواج آسان

محمد کبوتری^۱

چکیده

مقدمه و هدف: ازدواج دانشجویی در معنای دقیق کلمه ازدواجی است که هر دو طرف دانشجوی و در دانشگاه با هم آشنا شده باشند و ازدواج کنند در اینجا سوالی مطرح میشود که آیا آشنایی دختر و پسر در دانشگاه و رابطه ای که آنها با همدیگر دارند به ازدواجی موفق می‌انجامد؟ یکسری ازدواجها نادرست است از جمله ازدواج مدرن . که با هم آشنا میشوند به شیوه غربی ها . اگر خوششان آمد همدیگر را نامزد میکنند . گاهی خواستگاری ها غیر اصولی است. دانشجوی در دانشکده از خانم خواستگاری می کند توی اتوبوس ، توی خیابان و محافل و سمینار. این اصلا قشنگ نیست. شأن یک دختر بالاتر از این ها است. در این مقاله تلاش شده است به صورت مختصر پایه های تمدن و فرهنگ غرب و نقش آن را در مکتب اسلام مورد بررسی قرار دهد، مفاهیمی همچون نقش و جایگاه زن ، خانواده در فرهنگ غرب و تزریق این مفاهیم با شعار هایی همچون آزادی زن در جامعه، حقوق برابر زن و مرد... در نهایت با نتیجه گیری از موارد بالا سعی در ارائه راه کارهایی برای ازدواج آسان دانشجویان پرداخته . سوالاتی که در این مقاله به آنها پرداخته شده است: چه ازدواجی از منظر اسلام مورد تایید است ؟ آیا ازدواج دانشجویی تاثیری در تحصیل دارد ؟ ازدواج دانشجویی بله یا خیر؟ چه ارتباطی میان ازدواج و تهاجم فرهنگی وجود دارد؟ مد و مد گرایی و نقش آن در ازدواج چیست؟

کلیدواژه ها: ازدواج، فرهنگ ایرانی اسلامی، فرهنگ غرب، تهاجم فرهنگی، مد گرایی، ازدواج آسان

¹ دانشگاه فرهنگیان - مرکز آموزش عالی ثامن الحجج

عشق یا عقل در ازدواج

علی حسن زاده^۱

چکیده

مسئله ازدواج و تشکیل خانواده در شرع مقدس امر بسیار مهمی است و فواید بسیاری هم دارد. اما مهم‌ترین فایده و هدف ازدواج عبارت است از تشکیل خانواده ای که مایه آرامش زن و مرد و مایه کمال و اتمام شخصیت آنهاست پس باید به عاقلانه یا عاشقانه بودن ازدواج توجه کنیم. حساسیت و اهمیت ازدواج تا اندازه‌ای است که بسیاری از پژوهشگران پیش از آنکه به عوامل شایع در روابط ارتباطی و محیطی خانواده گسیخته توجه کنند به زیرساخت و زیربنای خانواده نظر می‌کنند. روشن است هر چه اساس و پایه زندگی بر حسب کنش منطقی و تفکری صحیح صورت گیرد در آینده، کمتر با انباشت ناسازگاری‌ها و اختلاف همسران روبه‌رو خواهد بود. یکی از مهمترین انتخاب‌های زندگی انسان، انتخاب همسر و ازدواج است. این مسئله وقتی مهمتر می‌شود که بدانیم در زمان ازدواج، ما تحت احساساتی پاک و قوی هستیم که معمولاً ما را به عجله وای می‌دارد، این احساسات یک جانبه نگر است، بی تفکر است و یا فکر را در اختیار خود می‌گیرد و بسیار تشنه است. احساس به هنگام ازدواج مانند آهnbایی هست که کنار یک قطب نما قرار گرفته است و قطب نما را منحرف می‌کند. عقل و فکر ما که چون قطب نما جهت صحیح زندگی را در مواقع غیر احساسی به ما نشان می‌دهد، تحت تاثیر احساسات

^۱ دانشگاه فرهنگیان - مرکز آموزش عالی ثامن الحجج،

alihasanzadeh7373@yahoo.com

ما ، به اشتباه می افتد. لذا نقش یک متخصص دلسوز مثل یک مشاور خانواده، یا نقش دوستی با تجربه و مهربان، والدین فهمیده که در بیرون از گود احساسی ما قرار دارند ، نقش بسیار بسیار حائز اهمیتی پیدا می کنند . نه اینکه به جای ما انتخاب کنند، بلکه به ما کمک کنند که همه جوانب انتخاب خود را به دقت بررسی کنیم .اما یکی دیگر از روش هایی که برای ازدواج موفق می توان پیشنهاد کرد این است که عشق و عقل را با هم ترکیب کنیم زیرا ازدواج هایی که فقط بر اساس معیار های عقلانی بوده است مانند داشتن ثروت زیاد به این دلیل که فقط پول و ثروت و یا شرایط کاری عالی ویا داشتن شخصیت مشهور مد نظر بود و عشقی در کار نبوده هیچ کدام از طرفین احساس خوشبختی نکرده اند و یا برعکس چون ازدواج بر اساس عشق بوده است به عنوان مثال عشق خیابانی چون عقل را در دستور کار قرار نداده اند بعد از مدتی این احساس خوشبختی از بین می رود اما فروپاشی و از بین رفتن بیشتر خانواده هایی که روزی عاشق یکدیگر بوده اند اولین آسیبی است که ازدواج های نامعقول و غیرمنطقی (احساسی) می بیند. البته گاهی هم اتفاق می افتد که منجر به ازدواج نشده آنگاه به مراتب دردناک تر از پیش می باشد. افسردگی روحی، خودکشی و ناامیدی از زندگی می تواند بعدها در روابط فردی به وجود آید. دسته دیگر علاوه بر چشیدن ناکامی، متوسل به خشونت می شوند و می خواهند از این طریق آنچه را که نتوانستند به دست بیاورند جبران کنند. تیتز روزنامه در صفحه های حوادث، هر روز از چنین اتفاقاتی خالی نیست و ما شاهد هستیم قتل ها و جنایت های وحشتناکی به نام عشق و روابط عاشقانه صورت می گیرد که نشان از جنون و بیماری روانی آنهایی دارد که به نوعی سرخورده از عشق لقب گرفته اند پس بهتر است عشق و عقل با هم ترکیب شود .

کلیدواژه ها: ازدواج،عقل،عشق

بررسی مقایسه ملاک‌های ازدواج بین مجردان و متاهلان تحصیل کرده

مشهد

علیرضا گل^۱، پروانه رجب زاده، ثریا سادات عنبری، حمید رضا آقامحمدیان

چکیده

عوامل متعددی در ازدواج موثر هستند چنانچه این عوامل نادیده گرفته شود در احساس شادی و رضایت زوجین تاثیر گذار خواهد بود. هدف پژوهش حاضر بررسی اهمیت ملاک‌های ازدواج در بین افراد مجرد و متاهل فارغ التحصیل کارشناسی ساکن مشهد می باشد. بدین منظور 30 نفر مجرد و 30 نفر متاهل به طور تصادفی انتخاب شده و در دو گروه مجزا قرار گرفتند. تمام آزمودنی‌ها به وسیله ی پرسشنامه ملاک‌های ازدواج مورد ارزیابی قرار گرفتند. داده‌ها از طریق آزمون مقایسه دو میانگین همبسته مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج بدست آمده نشان داد که در تمام معیارهایی که در پرسشنامه عنوان شده است در بین افراد مجرد و متاهل تفاوت معناداری وجود ندارد به استثناء ملاک ظاهری که در بین آزمودنی‌های متاهل دارای اهمیت بیش تری بوده است.

کلیدواژه‌ها: ملاک‌های ازدواج، متاهل، مجرد، مشهد.

¹ دانشگاه فردوسی مشهد

همسان همسری قاعده‌ای جهانی در همسر گزینی

محمد مقیمی راد^۱، مریم بیانی راد

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، شناخت قاعده‌ی همسان همسری در همسر گزینی می‌باشد. تمامی ادیان الهی بر این باور تکیه کرده‌اند که خانواده در رشد معنوی و اخلاقی انسان‌ها بسیار تأثیرگذار است. در دین اسلام نیز اصولی مبتنی بر فرامین الهی برای گزینش همسر وجود دارد که ما مسلمانان باید از آن‌ها پیروی کنیم. افراد مایلند همسری برگزینند که بیشتر همسانشان باشد تا ناهمسانشان، انسان امروزی انسان‌رها از موانع و سدهای نیرومند است. گواهی است زنده بر تحرک همزمان جغرافیایی و اجتماعی، این انسان با آزادی و فراخ گسترده‌ای همسر خود را برمی‌گزیند. انسان دانسته یا نادانسته در پس گزینش همسری است که صفاتی همگون با او را داشته باشد. افراد در تمامی سنین در میدانی فراختر از آن که تصادف بتواند بر آن کارگر شود با کسانی وصلت می‌کند که از نظر موقعیت زناشویی همانند خود او باشد. روش پژوهش در این مقاله به صورت مطالعه‌ی مروری و کتابخانه‌ای می‌باشد به این طریق که مولفه‌های همسان همسری در گزینش همسر از منابع موجود، مقالات و کتب استخراج شده و اطلاعات مورد نظر تحت بررسی و تشریح قرار گرفته است.

نتایج مطالعات نشان می‌دهد که همسان همسری در چند بعد می‌تواند رخ بدهد، از جمله: بعد جغرافیایی، بعد ویژگی‌های جسمانی، بعد اجتماعی و عقلی، بعد امور ذهنی و معنوی، که هر کدام به طریقی بر انتخاب همسر تأثیر گذاری خاص خود را دارند. در پایان نیز برای انتخاب هرچه بهتر در گزینش همسر بر مبنای قاعده‌ی همسان همسری، پیشنهاداتی مطابق با ابعاد قاعده‌ی صحیح همسر گزینی مطرح شده است.

کلیدواژه‌ها: ازدواج، همسان همسری، ناهمسان همسری، کفویت.

^۱ دانشجوی دکتری، مرکز آموزش عالی علامه طباطبائی سبزوار

عشق و عقل در ازدواج، پیروزی یا شکست

سید حسن حسینی مطلق^۱، حسین نامجو

چکیده

مقاله ای که پیش روی شماست دربردارنده ی معیارهای انتخاب همسر است. شناخت ماهیت ازدواج و تفکیک معیارهای انتخاب عاشقانه یا عاقلانه از هم مجموعه صفحات این مقاله را تشکیل می دهد.

معیارهای عاشقانه که صرفاً بر اساس احساس قلبی فرد به دیگری پیدا می شود در قیاس با معیارهایی که از سوی عقل پذیرفته شده و هدف نهایی تمام آنها داشتن یک زندگی سالم، صالح و سعادتمند است؛ سر و شانه ای پایین تر بوده و طبیعتاً نمی تواند عامل انتخاب درست باشد. البته لازم به ذکر است این احساس قلبی با آن حس دوستی و همدلی که بعد از ازدواج در دل‌های واحد همسران به وجود آمده و عامل آرامش باطنی آنان می شود متفاوت بوده و ما در این مقاله به تشریح این احساس (عشق مجازی) پرداخته ایم و همچنین با ارائه آمارهای رسمی از میزان طلاق ها نقاط ضعف ازدواج های عاشقانه یا به عبارتی ناپایدار و کاذب را خاطر نشان کرده ایم. روش تحقیق این مقاله بصورت کتابخانه ای و با مطالعه معتبرترین منابع دینی و علمی است. ختم کلام: دستاورد این مقاله حکایتگر برتریهای ازدواج عاقلانه بر ازدواج عاشقانه است

کلیدواژه ها: ازدواج، عشق، عقل، پیروزی یا شکست.

¹ دانشجوی دکتری، دانشکده فرهنگیان - مرکز آموزش عالی ثامن الحجج

همسر معیار: دین، قانون، عرف

زهرامقیسه^۱، آرزو نوده

چکیده

دین، عرف، قانون سه منبع مشروعیت روابط زناشویی اند. دین اسلام به عنوان راهنمای حیات بخش که سعادت انسان را تضمین می‌کند، در خصوص موضوع انتخاب همسر، معیارهای متعددی را ارائه کرده است که در نظر داشتن آنها زمینه ساز پیوندی مستحکم به شمار می‌رود. (خانی نایینی، ۱۳۸۹) از مهم‌ترین این معیارها می‌توان به تدین و دینداری، تقوا، حسن خلق، اصالت خانوادگی، هم‌کفو بودن و زیبایی اشاره کرد.

در همه جوامع قوانین مختلفی وجود دارند که محدوده همسرگزینی را مشخص می‌کنند. تفاوت میان فرهنگ‌ها و جوامع گوناگون بیشتر در وسعت قلمرو، میزان شدت و صراحت قواعد مزبور است. مراد از این قواعد هنجارها و الزام‌هایی است به افراد می‌گوید از گروه‌های خاصی نمی‌توانند همسر بگیرند و یا تنها از گروه خاص می‌توانند همسر انتخاب کنند. از جمله این قوانین می‌توان به حریمیت و همسان همسری اشاره کرد. تقریباً در همه جوامع و فرهنگ‌ها ازدواج میان تعدادی از خویشان نزدیک ممنوع می‌باشد. گستره این ممنوعیت در ازدواج با حریمیت میان جوامع گوناگون، متفاوت است و در اغلب فرهنگ‌ها ازدواج پدر و دختر، مادر و پسر، با یکدیگر نامشروع تلقی می‌شود. در قوانین اسلام افزون بر موارد مذکور ازدواج با عمو، عمه، دایی و خاله نیز ممنوع و حرام است. در خصوص همسان همسری افراد مستعد ازدواج معمولاً کسانی را به عنوان همسری برمی‌گزینند که بیشترین سطح همسانی را با آنان داشته باشند. یکی از مواردی که در قانون اساسی درج شده

^۱ دانشگاه فرهنگیان - پردیس شهید هاشمی نژاد

حداقل سن زوج است. طبق ماده 1041 قانون مدنی: عقد نکاح دختر حداقل سن سیزده سال شمسی و حداقل سن برای پسر، پانزده سال شمسی ذکر شده است و طبق ماده 3 مزاجت با کسی که هنوز استعداد جسمانی برای ازدواج پیدا نکرده، ممنوع است. هر کس با کسی که هنوز استعداد جسمانی نداشته، مزاجت کند به یک سال تا سه سال حبس تأدیبی محکوم خواهد شد و به علاوه ممکن است مجرم ، به جزای نقدی محکوم گردد. . هم چنین در ماده 17 ازدواج مسلمة با غیر مسلم ممنوع است. عرف صحیح چیزی است که در پرتو عقل در میان مردم اندیشمند متداول گردد. با دلیل و قانون شرعی مخالفتی نداشته باشد. جایگاه عرف در حقوق ناشی از ازدواج به دو بخش مالی و غیرمالی تقسیم می شود. حقوق غیر مالی رابطه شخصی زوجین را در برمی گیرد که شامل رفتار شایسته همسران با هم و حقوق جنسی یکدیگر می باشد. یکی از ویژگی هایی که در عرف مورد توجه قرار گرفته، حسن معاشرت است که منظور، رفتار نیکوی طرف مقابل است. اگر همسران در محیط خانواده از امنیت روانی و آرامش روحی بهره مند نشوند هرگز به درستی نمی توانند به وظایف متقابل یکدیگر عمل کنند. یکی از مصادق های سوء معاشرت در خانواده اموری است که از نظر اجتماعی توهین محسوب می شود که نمونه ای از آن ناسزا گویی، ترک خانواده، بی اعتنایی به همسر.... می باشد.

کلیدواژه ها: معیار همسرگزینی ، قانون ، عرف، آموزه های دینی ،همسان همسری،

ازدواج دانشجویی؛ فرصت ها و محدودیت ها

ازدواج دانشجویی در دانشگاه فرهنگیان؛ فرصت‌ها و تهدیدها

(مطالعه موردی: دانشگاه فرهنگیان فارس)

الهه روشن دید¹، فریده حدادان، عباس اناری نژاد

چکیده

هدف این مطالعه بررسی و تبیین دیدگاه دانشجویان دانشگاه فرهنگیان فارس درباره عوامل و موانع موثر در ازدواج دانشجویی در دانشگاه فرهنگیان است. این مطالعه به روش کیفی و با بهره‌گیری از رویکرد تحلیل محتوا انجام شد. جهت جمع‌آوری اطلاعات از مصاحبه استفاده گردید و هنگامی که داده‌ها به اشباع رسید نمونه‌گیری خاتمه یافت. تعداد 22 نفر در مدت یک ماه مورد مصاحبه قرار گرفتند. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از راهبرد تجزیه و تحلیل مداوم و مقایسه‌ای استفاده گردید. یافته‌های حاصل بر اساس دیدگاه دانشجویان نشان داد: ازدواج دانشجویی در دانشگاه فرهنگیان نسبت به ازدواج دانشجویی در سایر دانشگاه‌ها موفق‌تر است؛ درک متقابل، تعامل بهتر در زندگی، امنیت شغلی زوجین، نداشتن مشکل خدمت سربازی برای آقایان، مناسب بودن محیط کاری آموزش و پرورش برای کار کردن خانم‌ها، و شان و جایگاه والای معلمی در جامعه از جمله مزایای ازدواج دانشجویی در دانشگاه فرهنگیان است؛ تفاوت‌های فرهنگی-بومی، مشکل جدایی و دوری محل کار زوجین در صورت هم منطقه‌ای نبودن، و تفکیک جنسیتی در دانشگاه فرهنگیان جزو موانع و مشکلات ازدواج دانشجویی در دانشگاه فرهنگیان می‌باشد. با توجه به تمایل نسبتاً زیاد دانشجویان به ازدواج فرهنگی در سطح دانشگاه فرهنگیان، وجود واحدها و نهادهایی خاص مانند واحد مشاوره در زمینه ازدواج دانشجویی و نهاد رهبری و همچنین حمایت‌های مادی و معنوی آموزش و پرورش از زوج‌های فرهنگی می‌تواند در به ثمر رساندن ازدواج‌های دانشجویی در دانشگاه فرهنگیان بسیار موثر واقع شوند.

کلیدواژه‌ها: ازدواج دانشجویی، دانشگاه فرهنگیان، فرصت‌ها، تهدیدها.

¹ دانشگاه فرهنگیان شیراز، elahe.roshan20@gmail.com

بررسی تطبیقی معیارهای ازدواج از دیدگاه دانشجو معلمان دختر و پسر

اشکان موسی‌الرضایی کفاش^۱، مرتضی علی نژاد، حسن محمدی شاهرودی

چکیده

اهمیت ازدواج از آن جهت است که پایه و اساس اجتماع را تشکیل می‌دهد؛ زیرا خانواده پایه و اساس جامعه بشری است و بدون ازدواج هرگز خانواده و در پی آن جامعه‌ی بشری تحقق نخواهد یافت. فلسفه‌ی ازدواج شامل محیطی آرام برای رسیدن به غرایز جنسی، انجام سنت پیامبر (صلی‌الله علیه و آله و سلم) و عمل به دستور خداوند، پرورش فرزندان صالح و تهذیب نفس است. ازدواج به‌عنوان سنگ بنای اولیه خانواده و به‌عنوان عاملی اساسی برای زوجیت و همدلی دو جوان و زمینه بالندگی و پیشرفت همسران به شمار می‌آید و انسان‌ها می‌توانند در سایه اندیشه و ایمان واقعی و در پناه زوجیتی شایسته، با اطمینان و صلابت، بر ناکامی‌ها و فراز و نشیب‌های زندگی چیره شوند و از وادی‌های شکست، مصمّم و استوار عبور نمایند و بتوانند از گذرگاه اسفل‌السافلین به‌سوی اعلا علّیین که همان مقصود خلقت است، راهی بگشایند. حب بقاء، عالی‌ترین هدفی است که ازدواج موجب تحقق آن می‌شود، چه این‌که انسان باعلاقه‌اش به زندگی هر چه طولانی‌تر، می‌داند که به‌طور طبیعی در معرض فنا و نابودی است لذا می‌کوشد بقای خود را از طریق فرزندان و نوادگانش که در حقیقت ادامه وجود او محسوب می‌شوند، تأمین کند؛ و با تحقق بخشیدن به این هدف، هستی، همیشه در آبادانی و عمران خواهد بود، خداوند تعالی می‌فرماید: «خداوند برای شما از جنس خودتان همسرانی قرارداد و از همسرانتان، پسران و نوادگانی برای شما بیافرید». یکی از هدف‌های ازدواج به‌جای گذاشتن فرزندان است، فرزندان بهره‌ای از زندگی‌اند که قرآن کریم آن را با دقیق‌ترین شکل به تصویر کشیده و می‌فرماید: «مال و پسران زینت زندگی دنیایند». و درجایی دیگر می‌فرماید:

^۱ دانشگله فرهنگیان مشهد- مرکز آموزش عالی ثامن الحجج

«پروردگارا بما از همسران و فرزندان و دودمانمان، نور چشمانی عنایت کن». این پژوهش، باهدف تعیین معیارهای ازدواج از دیدگاه نو معلمان دختر و پسر مشغول به تحصیل در پردیس‌ها و مراکز دانشگاه فرهنگیان مشهد در سال 1395، به اجرا درآمده است. جامعه آماری موردبررسی در این پژوهش، تعداد 200 تن از دانشجو معلمان دختر و پسر بوده است که به‌طور مساوی و به روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب گردیده‌اند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه‌ای محقق ساخته است که با توجه به شرایط کنونی جامعه و آنچه گمان داشتیم می‌تواند در میان جوانان امروزی از درجه اهمیت بالاتری برخوردار باشد، تهیه گردید که شامل چهار معیار اصلی اخلاقی-اعتقادی، فرهنگی و اجتماعی، اقتصادی و مالی و درنهایت ویژگی‌های ظاهری بود. دلیل انتخاب این چهار شاخص عمده مطالعه ما در علت‌های علاقه‌مندی به ازدواج و در پی آن آمار بالای طلاق، به وجود آورد. چون در هر دو مورد ازدواج و طلاق حداقل یکی از این موارد نقش بسزایی داشته است. نتیجه به‌دست‌آمده از این پژوهش بسیار جالب بود چراکه تفاوت دیدگاه دختران و پسران را به‌خوبی نشان می‌داد. نو معلمان پسر عمدتاً به فیزیک و ظاهر، حجاب و فرهنگ خانوادگی توجه داشتند و در نزد نو معلمان دختر نظام ارزشی و اعتقادی (پایبندی به اصول اخلاقی و اعتقادات مذهبی) اصالت خانوادگی و شغل و شرایط مالی همسر آینده از اهمیت بالاتری برخوردار بود. این تفاوت دیدگاه عمده، هرچند در صورت اجماع و همسویی اندیشه‌ها می‌تواند معیارهای بیشتری را در برگیرد، اما در مواردی هم اگر با اصول منطقی و زمان کافی برای شناخت متقابل و عمیق‌تر همراه نباشد، می‌تواند بستر ساز اختلافات سطحی و در صورت کم توجهی و ریشه‌ای بودن تفاوت، دوگانگی‌های بیشتر و درنهایت جدایی را به همراه داشته است.

کلیدواژه‌ها: معیار، دانشجو معلمان، انتخاب همسر، ازدواج، فرزندان، اسلام، همسراری

اولویت بندی چالش‌های ازدواج دانشجویی با

کاربرد روش تحلیل سلسله مراتبی

اعظم رستگاری پور

چکیده

ازدواج دانشجویی، پیوند به موقعی است که از همان زمان آغاز با شور و نشاط ویژه‌ای همراه است و زمینه‌ای برای بهره‌گیری بیشتر از سرمایه روحی مهیا می‌کند. زوج‌های دانشجو، در مقایسه با دختران و پسران مجردی که غالباً تنهایی را تجربه می‌کنند، فرصت انس و الفت با همسر جوانی می‌یابند که علاوه بر خروج از دایره تنهایی، معنا و مفهوم جدیدی نیز در زندگی‌شان پیدا می‌کنند و معنাজویی، مقدمه‌ای برای شور و نشاط بیشتر جوانی و بهانه‌ای برای مقابله در برابر مشکلات زندگی است. در مورد ازدواج‌های دانشجویی معضلات و مشکلاتی وجود دارد که اولویت بندی آن‌ها ضروری به نظر می‌رسد لذا در این مطالعه اولویت بندی تهدیدهای ازدواج دانشجویی مورد بررسی قرار گرفت.

جهت انجام این مطالعه تعداد 20 پرسش‌نامه بین زوج‌های دانشجو تکمیل گردید و با کاربرد روش تحلیل سلسله مراتبی اولویت بندی چالش‌ها بررسی شد. نتایج نشان داد عدم کفایت تأمین مالی و عدم تعدیل انتظارات متقابل جزء مهم‌ترین تهدیدهای ازدواج دانشجویی می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: ازدواج دانشجویی، اولویت بندی چالش‌ها، روش تحلیل سلسله

مراتبی

فرصت طلابی ازدواج دانشجویی برای شکوفایی استعدادها

مجتبی خدادادی^۱، مهدی خوش قامت

چکیده

سخن از خانواده، اهداف، چگونگی تشکیل و ارزش و تقدس و شیوه حفظ و استحکام آن از کمال انسان است. چه انسان خود و جامعه خود را در خانواده و از دریچه زندگی خانواده می‌شناسد و می‌یابد. شروع زندگی یا ازدواج در واقع تشکیل خانواده جدید و حرکت به سوی همبستگی با خانواده جدید است. ازدواج آثار فردی، اجتماعی و اقتصادی فراوانی دارد. از نظر فردی، انسان متأهل، احساس مسئولیت می‌کند و چشمش از نگاه به نامحرم پاک می‌شود و قلب سلیم پیدا می‌کند. پیامبر(ص) فرمود: (هرکدام از شما توانایی دارید همسر اختیار کنید، زیرا ازدواج چشم را از نامحرم بهتر می‌پوشاند و پاک دامنی نیکوتری می‌بخشد.

پاک و پاکیزه ماندن یک جوان چه پسر و چه دختر، چه مرد و چه زن، در صورتی که ازدواج نکنند، از فساد و افساد، امر غیر ممکن به نظر می‌رسد. از نظر اجتماعی نیز ازدواج پیامدهای مثبتی دارد. کاهش فسادهای اخلاقی و جنسی، تضمین سلامت روانی افراد، ایجاد محیطی امن و آرام برای یکایک اشخاص و... از جمله آثار و فواید مثبت ازدواج است.

((از نشانه‌های خداوند این است که از جنس خودتان برای شما زنان و همسرانی آفرید تا در کنارتان به سکون و آرامش درآئید و بین شما رحمت و صمیمیت قرار

^۱ دانشگاه فرهنگیان - مرکز آموزش عالی ثامن الحجج

داده که در این کار نشانه‌هایی است که از برای افرادی که اهل فکر و اندیشه هستند))

جوانان در مسئله ازدواج باید والاترین هدف را منظور داشته باشند ؛ هدف انسان از ازدواج باید هدفی معنوی و مقدس و پاک باشد، ازدواج باید برای اطاعت از دستور حق، و پیروی از روش انبیاء، و برای تأمین سعادت همسر، و تربیت الهی و ملکوتی فرزندان صورت بگیرد. قرآن مجید به ازدواج امر می‌کند، تا مشکلات مرد و زن با تحقق این سنت تخفیف یابد، و دامن هر دو که دامن رحمت و تربیت است از آسودگی و فساد سالم بماند، و مرد و زن با تشکیل زندگی، و همسوئی با یکدیگر خانه را محل ذکر خدا، و تسبیح حضرت حق کنند. مردان و زنان مسلمان باید ازدواج امیرالمؤمنین و حضرت زهرا (علیهما السلام) را اسوه و سرمشق خود قرار دهند، آن ازدواج والائی که برای خدا صورت گرفت، و اهداف الهی و عرشی در آن منظور شد، و ثمره آن فرزندانی پاک، الهی، و ملکوتی شد.

کلیدواژه‌ها: ازدواج، فرصت، شکوفای استعدادها.

طراحی سازمان یافته نظام همسرایی و تصمیم‌گیری در امر ازدواج دانشجوی

معلمان مراکز تربیت معلم (دانشگاه فرهنگیان) مشهد بر اساس مدل

سبک زندگی و الگوی مشورتی (noy)

محمد امین تقی پور سهل آبادی¹

چکیده

مقاله حاضر با توجه به اهمیت مسئله مهم زندگی بشری یعنی ازدواج ، بر اساس یافته های پژوهشی با عنوان طراحی سازمان یافته نظام همسرایی و تصمیم‌گیری در امر ازدواج دانشجوی معلمان دانشگاه فرهنگیان مشهد بر اساس مدل سبک زندگی و الگوی مشورتی نوی (noy) انجام شده است . هدف اصلی پژوهش ، آگاهی از مسائل و مشکلات ازدواج دانشجویی و آشنایی با نیاز های اساسی و ارائه مدل علمی در مراکز دانشگاهی است تا بر اساس آن بتوان این امر توصیه شده دینی تحقق عملی پیدا نماید. جامعه آماری تعداد 2000 نفر از دانشجوی معلمان دانشگاه فرهنگیان پردیس خراسان رضوی که تعداد 200 نفر به نسبت یک دهم و با دو گروه جنسیتی دختران و پسران هر گروه 100 نفر به صورت تصادفی انتخاب شده است .

روش انجام پژوهش توصیفی و پیمایشی است و با استفاده از مدل مشورتی نوی (noy) که از الگوهای هدف - آزاد در حوزه فعالیت های پرورشی و علوم تربیتی انتخاب و پس از طرح مسئله پژوهش با گروه ها درباره مسائل و مشکلات ازدواج دانشجویان، این سوال اساسی تحقیق که مهم ترین مسائل و مشکلات ازدواج دانشجویان چیست ، مطرح، قصد اصلی پژوهش این است که پس از شناسایی

¹ mohammadamintaghipoor@yahoo.com، دانشجوی کارشناسی مدیریت

مسائل و مشکلات ازدواج با استفاده از مدل‌های مشورتی زمینه‌های معنا بخشی امر ازدواج را فراهم و نحوه ترغیب و تشویق دانشجویان برای این امر مهم فراهم گردد و راه غلبه بر مشکلات پیش بینی شده و پیش بینی نشده در این موضوع را با تغییر و مدل سبک زندگی میسر و آسان ساخت. موضوع تحقیق در بین گروه‌های نمونه دانشجویی مطرح و تعداد 9 مولفه به عنوان مسائل اساسی ازدواج دانشجویی (عدم شناخت افراد قابل اعتماد - مشکل تفاوت خانواده‌ها در معیارهای ازدواج - حاکمیت تفکر غالب بزرگترها در امر ازدواج - فاصله مکانی محل کار زوجین - ترس پنهان از گزارش‌های تکان دهنده رسانه‌ها و نهاد‌های مسئول از آمار طلاق - عدم توافق در سبک زندگی - مسائل مالی و ترس از تقاضای طرفین در ازدواج، مسکن و نداشتن نهاد‌های مسئول برای ارائه بسته‌های حمایتی) که بیشترین فراوانی‌ها را در بین مسائل و موضوعات مطرح شده به خود اختصاص داده بود. برای جمع‌آوری اطلاعات از تکنیک دلفی از روش‌های توافق - محور در نیازسنجی استفاده شد که هدف اصلی تکنیک، جمع‌آوری نظرات، قضاوت و نگرش‌های افراد و گروه‌های مختلف به طور منسجم و هماهنگ در خصوص مسئله خاص می‌باشد، (فتحی، 1388، ص 151) استفاده شده و با ارائه یک سوال باز دیدگاه‌های دانشجویان درباره مسائل و مشکلات ازدواج در دوره دانشجویی مطرح شد. اطلاعات حاصل از نمونه‌ها با استفاده از آمار توصیفی (میانگین، فراوانی و درصد) ارائه شده و محقق پس از شناسایی مسائل و نیازها و دسته‌بندی آنها بر حسب اولویت، به ارائه مدل مشورتی نوی (noy) پرداخته و معتقد است که فرآیند اجرایی مدل می‌تواند در معنا بخشی ازدواج و ایجاد تفکر صحیح در بین دانشجویان و حل مشکلات مطرح شده موثر باشد و راهی بنیادی و علمی در مراکز دانشگاهی برای موضوع ازدواج خواهد بود. در پایان محققین با ارائه پیشنهاداتی به مسئولان و دست‌اندرکاران مسائلی را مطرح که توجه به آنها می‌تواند در تصمیم‌گیری صحیح، علمی و آسان ازدواج دانشجویان این امر مهم موثر باشد.

کلیدواژه‌ها: سبک زندگی، ازدواج دانشجویی، مدل مشورتی نوی (noy)، تکنیک دلفی

شناسایی و اولویت بندی نیازهای دانشجو معلمان پردیس های شهید

بهشتی و ثامن الحجج(ع)

دانشگاه فرهنگیان مشهد(1394)

رضا یاورى^۱، مهرداد شریفی، ناصر فرودیان، محمد امینی

چکیده

دانشجویان در دوران تحصیلی خود با نیازها و گرفتاریهای متعددی روبرو هستند که عدم شناخت نیازهای واقعی و چگونگی رفع آنها می تواند مانع از تحقق رسالت های دانشگاه گردد. می توان گفت: «نیاز کمبودی است که توسط فرد احساس می شود و وجود نیاز موجب می شود فرد درصدد پیدا کردن راهی جهت رفع آن برآید. در این میان بالاخص آگاهی از نیازهای دانشجو معلمان و تلاش در جهت رفع آنها از سوی مسئولان دانشگاه فرهنگیان می تواند عواید متعدد فراوانی به همراه داشته باشد. بدین منظور در این پژوهش نیازهایی را که درگیری ذهنی دانشجویان مرد دوره های کارشناسی دانشگاه فرهنگیان مشهد را تشکیل می دهد مورد شناسایی و اولویت بندی قرار داده ایم.

در این مسیر پس از مطالعات مقدماتی و نظری، با استفاده از اطلاعات حاصله در ادامه پرسشنامه نهایی تنظیم و توسط نمونه آماری متشکل از 50 نفر از دانشجو معلمان مرد دوره های کارشناسی پردیس های شهید بهشتی و ثامن الحجج(ع) دانشگاه فرهنگیان مشهد تکمیل شد. مطابق نتایج به دست آمده مسئله مهم دانشجویان، ازدواج؛ مشکلات اقتصادی، شیوه همسرگزینی و دشواری های پس از ازدواج بود. در واقع دانشجویان به واسطه ی گرفتاری های احتمالی پس از ازدواج

¹ دانشگاه فرهنگیان - مرکز آموزش عالی ثامن الحجج rezayavari1210@yahoo.com

مرددند که به ازدواج به عنوان تهدید بنگرند یا فرصتی جهت پیشرفت! مسئله بعدی دغدغه‌های اشتغال است که هشت نفر هم در مشکلات خود به این مسئله اشاره ایی داشتند. موضوعاتی نظیر ارتباط با جنس مخالف، بی انگیزگی و سردرگمی دانشجویان و مشکلات موجود در سطح دانشگاه در رتبه‌های بعدی مسائل جای دارند.

با توجه به این نتایج و اهمیت تربیت معلم در طراز جمهوری اسلامی، مقوله ازدواج دانشجو - معلمان دانشگاه فرهنگیان را بیش از پیش مهم می‌نماید. گردهمایی‌ها و گفتگوها با محوریت این چنین مباحثی در دانشگاه فرهنگیان موجب می‌گردد دانشجو معلمان با غور در متون دینی و علمی، اندیشه ورزی بیشتری نمایند و با اخذ اطلاعات جهت تشکیل و یا حفظ و نگه داشتن خانواده تلاش وافر داشته باشند. بی تردید برپایی نشست‌های علمی، برگزاری کلاس‌ها، کارگاه‌های آموزشی و همایش‌های علمی در فراهم‌آوری شرایط انتخابی آگاهانه و تصمیم‌هایی منطقی جهت آتیه‌سازان نظام تعلیم و تربیت موثر و مفید خواهد بود.

کلیدواژه‌ها: اولویت‌بندی، نیاز، دانشجو معلمان، ازدواج، همسر

آسیب شناسی عوامل افزایش سن ازدواج

امیر نکوئی محمود آبادی¹

چکیده

ازدواج یکی از مهم‌ترین پدیده‌های اجتماعی، زیستی و فرهنگی مربوط به جامعه و انسان و در عین حال حساس‌ترین مرحله زندگی انسان محسوب می‌شود. از دیدگاه جامعه‌شناسی ازدواج یک قرارداد اجتماعی و ضامن بقای نسل است و باعث سلامت جسم و روان جامعه است و آرامش روحی و روانی افراد جامعه را به همراه دارد و باعث پیشرفت و تکامل افراد جامعه می‌شود. دین مبین اسلام و احادیث پیامبر (ص) و ائمه اطهار (ع) نیز فراوان بر این امر تاکید کرده‌اند. در روزگار کنونی ما جوانان با موانع و مشکلاتی بر سر راه ازدواج روبه‌رو هستند که تمایل آنان را برای ازدواج بشدت کاهش داده و شاهد بالا رفتن سن ازدواج در میان جوانان هستیم. امروزه در ایران ماهیت و اشکال ازدواج و پیامدهای اجتماعی آن در خانواده و جامعه، و به طور کلی الگوی همسرگزینی و نظام خانواده، ازدواج‌های نا موفق و طلاق‌های زود هنگام و بالا رفتن توقعات برای آغاز زندگی، تغییر در نگرش افراد و عملاً ازدواج را دچار مشکلات جدی کرده است که از جمله افزایش سن ازدواج جوانان را می‌توان جزو یکی از این مشکلات دانست. روش اجرای تحقیق بر اساس ویژگی‌های موضوع کتابخانه‌ای است و مبتنی بر مطالعه منابع و اسناد مربوط به موضوع می‌باشد که با بررسی دیدگاه صاحب نظران و دیدگاه اسلام، قرآن و روایات و همچنین نظرات جامعه‌شناسان و روانشناسان در رابطه با تأخیر سن ازدواج جوانان این معضل بهتر شناخته می‌شود.

کلیدواژه‌ها: آسیب شناسی، سن ازدواج.

¹ دانشگاه فرهنگیان - مرکز آموزش عالی ثامن الحجج Amir_1995_neku@hotmail.com

تحکیم خانواده؛ الزمات و پیامدها

بررسی شاخص دوام زندگی در کلان شهرهای ایران با تاکید بر مهارت های زندگی

رضا زارع زاده مهریزی، محسن مزیدی

چکیده

در کشورها استحکام و سلامت خانواده بسیار با اهمیت بوده و در حال حاضر یکی از مشکلات خانواده ها طلاق های زودرس و تبعات ناشی از آن است. در این میان یکی از مهم ترین شاخص های مرتبط با طلاق شاخص دوام زندگی می باشد. طول زندگی مشترک جوانان در بسیاری از کلان شهرهای ایران به کمتر از چهارسال تنزل یافته است. از طرف دیگر، بیشترین آمار ثبت شده طلاق در کشور مربوط به کلان شهرها است. بدین منظور دو شهرستان مشهد و شیراز به عنوان نمونه انتخاب و داده های آماری آن ها مورد تحلیل و واکاوی بیشتر قرار گرفته است.

در سال 92 میزان طلاق در شهرستان مشهد 11 هزار و 569 نفر ثبت شده است. این رقم با توجه به سال قبل رشد 21.8 درصدی یافته و از هر چهار ازدواج در سال 1392 یک مورد به طلاق منجر شده است. متوسط طول زندگی مشترک بین زوجین در استان خراسان رضوی 7.5 سال و در مشهد 5.6 سال می باشد. از کل طلاق های ثبت شده در خراسان رضوی 39 درصد مربوط به دوران عقد بوده که این رقم در مشهد حدود 50 درصد ثبت شده است. طلاق ثبت شده در استان فارس در سال 1392 9 هزار و 432 مورد بوده که 40 درصد از این موارد صرفا در شهرستان شیراز اتفاق می افتد. 50 درصد طلاق های ثبت شده در استان فارس مربوط به پنج سال اولیه زندگی زوجین بوده است.

در منابع مختلف، علل طلاق در ازدواج های با عمر کمتر از چهار سال رؤیا پردازی های قبل از ازدواج، نرسیدن به جمع بندی از کیستی خود و انتظارات خود از جنبه

های مختلف زندگی بخصوص انگیزه های غلط ازدواج مانند نیازجنسی صرف، جبران ناکامی های عاطفی گذشته، خسته شدن از مجرد بودن، تسلیم شدن به فشارهای محیطی، تحت تاثیرعلاقه یک طرفه فردمقابل قرار گرفتن و ترس از افزایش سن عنوان شده است. وجه مشترک این عوامل را می توان کافی نبودن آموخته های فرد و یا همان مهارت های زندگی دانست . گفت وگو، گوش کردن، همدلی، صبر، گذشت، تاب آوری، مسؤولیت پذیری، تعهد و مدیریت هیجان ها به خصوص خشم، از جمله مهارت هایی است که نیاموختن آنها در دوران مجردی، احتمال طلاق، درسال های اولیه را افزایش می دهد. از آنجایی که کاربردی شدن این مهارت ها نیازمند زمان و ممارست است و زوجین امروزی در زمان آشنایی فاقد این مهارت ها هستند لازم است پیش از رسیدن به سن جوانی این آموزش ها ارائه شود. به نظر می آید آموزش و پرورش سازمانی است که باید به این مهم بیش از پیش بپردازد تا زندگی های جوانان نوپا به سبب عدم خودشناسی و تصورات غلط از دیگری کمتر موردگسست واقع شود.

کلیدواژه ها: دوام زندگی ، کلان شهر، مهارت های زندگی، طلاق

آسیب‌های ازدواج در عصر امروز از منظر قرآن و روایات

موسی الرضاحیدری

چکیده

نهاد مقدس خانواده با ازدواج یک زن و یک مرد شکل می‌گیرد و چنین کانونی در اسلام بسیار مورد تاکید قرار گرفته و از اهمیت بالایی برخوردار است و آثار و برکات فراوان دنیوی و اخروی، جسمی و روانی برای این امر مهم برشمرده شده است. معمولاً بر سر هر راهی که به حقیقت و کمال انسان منتهی می‌شود آسیب‌های خودساخته و یا دیگر ساخته ایجاد می‌گردد. بر همین اساس در مقابل امر ارزشمند ازدواج آسیب‌های و مشکلات متفاوتی قرار داده شده است. قرآن به عنوان منبع اولیه معارف الهی به این نکته اشاره کرده و برخی از آسیب‌های را ذکر فرموده است، در روایات اسلامی به طور مفصل‌تر به این موضوع پرداخته شده است. مقاله‌ی حاضر این موضوع را به روش توصیفی- کتابخانه‌ای مورد بررسی و تحلیل قرار داده است، و نتیجه می‌گیرد که آسیب‌های ازدواج عبارتند از: تکبر طبقاتی، گسترش فساد و فحشا، رقابت‌های ناروا و

کلیدواژه‌ها: ازدواج، خانواده، آسیب‌ها، قرآن، روایات

بررسی تاثیر خودشناسی اسلامی بر رضایتمندی زناشویی

علیرضا گل^۱، حوریه جلایی

چکیده

اعتقادات دینی و مذهبی بر تمامی ابعاد زندگی انسان از جمله روابط خانوادگی اثر گذار است زیرا شامل رهنمود هایی برای زندگی و ارایه دهنده باور ها و ارزش هایی است که این ویژگی ها می توانند زندگی زناشویی را تحت تاثیر قرار دهند. مذهب و خانواده ارزش های مشابهی را مورد تاکید قرار می دهند و رابطه نزدیکی با هم دارند. پژوهش حاضر با هدف بررسی تاثیر خود شناسی اسلامی بر رضایتمندی زناشویی صورت گرفته است. در این پژوهش تعداد 40 نفر دانشجوی زن متاهل دانشگاه فردوسی مشهد با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی مورد بررسی قرار گرفتند. این پژوهش از نوع توصیفی- همبستگی می باشد و داده ها از طریق پرسشنامه خودشناسی اسلامی و پرسشنامه رضایتمندی زناشویی بدست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج تجزیه و تحلیل داد ها همبستگی بین خودشناسی اسلامی و رضایت زناشویی را در سطح 99٪ اطمینان 0/631 بدست آورد. پژوهش حاضر نشان می دهد که خودشناسی اسلامی یکی از عوامل موثر در رضایتمندی زناشویی می باشد و بین این دو رابطه معنا داری وجود دارد.

کلیدواژه ها: خودشناسی اسلامی، رضایت، زناشویی.

¹ دانشگاه فردوسی مشهد- دانشکده علوم تربیتی

اهمیت ازدواج و تاثیر آن بر کاهش انحرافات اجتماعی

ناصر فرودیان قلعه نو^۱، مهرداد شریفی معین

چکیده

بشر از همان آغاز خلقت یک سری نیاز هایی داشته است از جمله: نیازهای غریزی و زیستی، نیاز به محبت و دوست داشته شدن، نیاز به امنیت و... برای برآورده کردن این نیاز ها باید شخص دیگری وجود داشته باشد تا در کنار او به آرامش برسد.

مقاله ای که از نظر خواننده می گذرد، قصد دارد که تأثیرات ازدواج و تشکیل خانواده را بر کاهش انحرافات اجتماعی نشان دهد. در واقع می خواهیم بدانیم که چطور ازدواج باعث می شود افراد از کجروی ها به دور باشند. به بیان دیگر برآورده شدن این نیازها از طریق ازدواج چه اثرات مثبتی بر از بین بردن انگیزه های افراد از انجام کارهای ناپه‌نجا دارد.

ازدواج آثار مستقیم و غیر مستقیمی را بر زندگی فردی و اجتماعی افراد بر جای می گذارد؛ هر چند که پدیده ازدواج نیز متقابلاً بر جامعه و فرد تاثیرگذار هست. با توجه به تحقیقات و منابع دینی مشخص شده است که ازدواج تأثیر زیادی در تغییر زندگی فردی و اجتماعی افراد دارد و مشخص شده است که می تواند در اصلاح جامعه و افزایش نظم و ثبات در جامعه مؤثر باشد. به بیان دیگر ازدواج می تواند با تأثیر گذاشتن بر فکر و روان افراد آن ها را نسبت به زندگی امیدوار تر کند و در کاهش انحرافات اجتماعی مؤثر باشد.

¹ دانشگاه فرهنگیان - مرکز آموزش عالی ثامن الحجج مشهد

ازدواج می‌تواند کارکردهای مثبت زیادی داشته باشد در واقع باعث می‌شود حس مسئولیت‌پذیری در افراد پررنگ‌تر شود و برای تأمین نیازهای خانواده خود تلاش کنند و این نگرش به وجود آید که زندگی خوب داشته باشند و امرار معاشی سالم برای خانواده خود انجام دهند و دست به هر کاری برای پول درآوردن نزنند. از طریق ازدواج فرد احترام بیشتری به دست می‌آورد و سعی می‌کند که خطای کمتری در زندگی داشته باشد که مبادا آبرویش جلوی خانواده‌ی خود و دیگران برود، از طریق ازدواج یک سری کارهایی که فرد در دوران مجردی انجام می‌داده است و ممکن بود در صورت ادامه دادن منجر به کجروی بشود از بین می‌رود، چون در حال حاضر خانواده دارد و در قبال آنها مسئول است و احساس تعلق خاطر دارد نسبت به خانواده خود.

یکی از مسائلی که قصد داریم آن را مورد بررسی قرار دهیم، این است که ازدواج چه اثرات مثبتی بر کجروی‌های جنسی می‌تواند داشته باشد. در واقع فرد، اعم از مرد یا زن هنگامی که بعد از ازدواج احساس کند که در قبال شخصی دیگر که همسر اوست، مسئول است به خود اجازه ندهد سراغ فرد دیگری از جنس مخالف خود برود.

کلیدواژه‌ها: ازدواج، انحرافات اجتماعی، انگیزه، کارکردهای ازدواج، کجروی جنسی.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله):

از خوشبختی و سعادت مردانست که زن با فضیلت و شایسته ای نصیبش گردد.

(اصول کافی، ج ۵، ص ۳۲۷)

دانشگاه اصفهان
مرکز آموزش عالی ثامن الحجج (ع) مشهد